

1. Johdon katsaus	3	4.1.12 Tupakkalain mukainen ohjaus ja valvonta	59
2. Vaikuttavuus ja tuloksellisuus	7	4.1.13 Terveysturvallisuuslain mukainen ohjaus, lupahallinto ja valvonta	61
3. Toiminnallinen tehokkuus	14	4.2 Valtakunnallinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta (TUKIJA)	64
3.1 Toiminnan tuottavuus	14	4.3 Adoptiolautakunta	65
3.1.1 Tulostavoitteet ja niiden toteutuminen	14	5. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	68
3.2 Toiminnan taloudellisuus	19	6 Tilinpäätösanalyysi	71
3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	20	6.1 Rahoituksen rakenne	71
4. Tuotokset ja laadunhallinta	22	6.2 Talousarvion toteutuminen	72
4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	22	6.3 Tuotto- ja kululaskelma	72
4.1.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma	22	6.4 Tase	73
4.1.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta	24	7. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	74
4.1.3 Terveysturvallisuuden ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset	26	8. Arviointien tulokset	75
4.1.4 Terveysturvallisuuden valvonta-asiat	33	9. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	75
4.1.5 Yksityisen terveydenhuollon luvat	37	Talousarvion toteutumalaskelma	76
4.1.6 Terveysturvallisuutta ja tutkimusta koskevat luvat	39	Tuotto- ja kululaskelma	77
4.1.7 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset	41	Tase	78
4.1.8 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen valvonta-asiat	43	Liitetiedot	80
4.1.9 Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon luvat	49	Allekirjoitukset	85
4.1.10 Alkoholinlupahallinto ja -valvonta	51		
4.1.11 Alkoholinhallinnon ohjaus ja alkoholimarkkinoinnin valvonta	56		

1. Johdon katsaus

Vuosi 2020 jää mieliimme koronapandemian vuoksi poikkeuksellisena vuotena, joka vaati meiltä kaikilta kykyä sopeutua täysin uudenlaiseen tilanteeseen. Samalla se kuitenkin antoi mahdollisuuden oppia paljon uutta. Ilolla voin todeta, että haasteista huolimatta onnistuimme Valvirassa monin tavoin. Vuodelle 2020 asetetut tulostavoitteet saavutettiin pääosin hyvin. Toimintaa ja kehittämistä suunnattiin uusitun strategian mukaiseksi, ja vuoden aikana valmisteltu viraston organisaatiouudistus tuli voimaan 2021 alussa. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lupa- ja valvonta-asioiden asiantuntijat työskentelevät nyt samalla osastolla, mikä vahvistaa jo entuudestaan laaja-alaista asiantuntemustamme ja selkiyttää toimintaamme asiakkaiden suuntaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon integraationäkökulma toiminnassamme vahvistuu. Vuoden 2020 alussa muutimme uusiin pienempiin, mutta toimiviin toimistotiloihin, joissa ikävä kyllä emme koronasta johtuvan etätöiden vuoksi ole juurikaan pystyneet vielä työskentelemään.

Koronapandemian aiheuttamista haasteista huolimatta onnistuimme tekemään vaikuttavaa valvontaa, ja perustehtävämme lupa- ja valvontatyössä jatkui suunnitelmien mukaisesti. Ylläpidimme korona-asioihin liittyvien sote-valvonta-asioiden valtakunnallista tilannekuvaa. Vahva viestimme korona-aikana on ollut asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen ja eri toimijoiden yhteistyön tärkeys, jotka poikkeuksellisena aikana ja sen aiheuttamissa tilanteissa ovat entistäkin tärkeämpiä.

Suunnitelmallinen valvonta jatkui, joskin koronatilan aiheuttamassa poikkeustilanteessa hoitoon pääsyn valvonta tilapäisesti keskeytyi. Erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn valvonnassa keskityttiin loppuvuonna ohjausneuvotteluihin seitsemän

Asiakas- ja potilas- turvallisuuden merkitys entistä suurempi.

hankalimmassa tilanteessa olleen sairaanhoitopiirin kanssa. Useimmissa sairaanhoitopiireissä koronatilanteen vuoksi syntyneitä hoitovelkaa pystyttiin merkittävästi lyhentämään syksyn aikana, mutta tästä huolimatta hoito- ja palveluvelka vaatii edelleen valvontatoimia. Teimme ensimmäistä kertaa yhdessä aluehallintovirastojen kanssa varhaiskasvatuksen valvontaohjelman mukaisesti suunnitelmallista valvontaa, josta saimme hyviä tuloksia. Poikkeuksellisista oloista huolimatta onnistuimme turvaamaan myös tehokkaan lautakuntatoimintamme.

Korona-aikana Valvira on tehnyt tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintovirastojen ja useiden muiden viranomaisten kanssa ohjeistusten valmistelussa ja jatkuvassa päivittäisessä. Koronaviruksen jäljitykseen kehitetyn Koronavilkku-sovelluksen tietoturvallisuus on Valviran valvonnassa.

Pandemia levisi valitettavasti myös vanhusten hoivakoteihin, mikä näkyi valvontaviranomaisten työssä paikallisten toimijoiden ohjauksena, neuvontana ja tilanteen seuraamisena. Vuonna 2019 tehty omavalvonnan tehostaminen kuitenkin vaikutti todennäköisesti siihen, että vakava tilanne ei muuttunut pahimmaksi mahdolliseksi. Valvira ja aluehallintovirastot saivat runsaasti yhteydenottoja sekä terveysturvallisuudesta että vanhusten itsemääräämiskeuden rajoittamisesta asumispalveluissa. Hoivakotien asiakkaiden perusoikeudet suhteessa terveysturvallisuuden varmistamiseen nousivatkin julkiseen keskusteluun ja myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen käsittelyyn. Annoimme perusoikeuksien varmistamiseksi runsaasti ohjeistusta. Loppuvuodesta tekemämme laajan kyselyn perusteella suurin osa hoivakotiyksiköistä on onnistunut varmistamaan vanhusten terveysturvallisuutta asianmukaisella tavalla.

Koronapandemia vaikutti myös terveydensuojelun ohjaukseen. Pandemian eri vaiheissa Valvira ohjeisti kuntia ajantasaisesti tilanteen mukaan tartuntatautiriskin vähentämiseksi. Ohjeet koskivat esimerkiksi talous- ja allasvesinäytteiden ottamista ja tarkastustoimintaa.

Valvira teki päätöksiä useassa laajassa sote-organisaatiovalvonnan asiassa. Annoimme kahdelle vanhuspalveluja tuottavalle suurelle organisaatiolle määräyksen poistaa toiminnassa havaitut puutteet ja epäkohdat asiakkaiden laadukkaan ja turvallisen hoivan ja hoidon varmistamiseksi. Myös yksi vammaisten asumispalveluja tuottava organisaatio sai Valviralta määräyksen poistaa toiminnassa havaitut puutteet ja epäkohdat.

Poikkeuksellisen ikävällä tavalla potilaiden oikeuksia loukannut tapahtuma oli Psykoterapiakeskus Vastaamon potilastietojärjestelmään kohdistunut tietomurto. Tietomurron kohteeksi joutunut tietojärjestelmä oli asiakastietolaissa säädetyn määritelmän mukaisesti B-luokan tietojärjestelmä, jolle laki ei edellytä ulkopuolista tietoturvan arviointia tai sertifiointia. Otimme valvontaan sekä yrityksen tietoturvallisuuden että terveydenhuollon toiminnan asianmukaisuuden – tavoitteena potilasturvallisuuden varmistaminen tiiviissä yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa.

Tavoitteemme mukaisesti onnistuimme laajentamaan digitaalisia palvelujamme edelleen. Alkoholielinkeinorekisteri Allun uudistamishanke eteni suunnitelmien mukaan, mutta alkuperäisestä tavoiteaikataulusta jonkin verran myöhässä. Yliopistotutkintojen ja ammattikorkeakoulututkintojen suorittaneiden lisäksi nyt myös sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ja hierojan ammattitutkinnon suorittaneet voivat hakea ammattinimikkeen rekisteriin merkitsemistä sähköisesti. Olemme mukana myös sosiaali- ja terveysministeriön mittavassa Toivo-ohjelmassa, jossa suunnitellaan ja toteutetaan tiedolla johtamisen käytäntöjä, menetelmiä ja järjestelmiä.

Valvira oli mukana valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, joka selvitti Valviran ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveystietojärjestelmien valvonta-, lupa- ja ohjaustehtävien uudelleenjärjestelyvaihtoehtoja. Tämä työ on ollut meille mieluinen, sillä nykyinen sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaisrakenne on mielestämme epätarkoituksenmukainen. Valviran näkemys on, että paras ratkaisu olisi yhdistää Valviran tehtävät ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveysalan tehtävät yhteen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimialavirastoon.

Valviran henkilöstö ansaitsee kiitoksen paitsi hyvästä työstä, myös siitä sopeutumisesta ja uuden oppimisesta, mitä korona-aika on meiltä kaikilta edellyttänyt. Viraston laajamittainen siirtyminen etätöihin onnistui erinomaisesti. Henkilöstö on pääosin kokenut, että etätö on sujunut hyvin ja että työhyvinvointi on lisääntynyt. Sähköisiin työvälineisiin liittyvä osaaminen on etätöiden aikana vahvistunut, ja uusia työtapoja on otettu käyttöön. Juhlaankin oli aiheita, sillä Rovaniemen toimipisteemme täytti kymmenen vuotta.

Sidosryhmäyhteistyömme jatkui aktiivisena koronavuodenkin aikana. Neuvottelimme muun muassa lapsiasiavaltuutetun, poliisihallituksen, tuomioistuinviraston ja tietosuojavaltuutetun kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle (Fimea), Säteilyturvakeskusselle (STUK) ja Valviralle vuoden 2019 tilinpäätöskannanotossa ehdotuksen parantaa valvontatoimintaa yhdessä. Tähän yhteiskehittämiseen otettiin mukaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES). Vuonna 2020 järjestimme yhdessä sisävirastojen kanssa omavalvontaa ja etätarkastuksia käsittelevät työpajat, joista ensin mainitussa Valvira oli pääasiallisessa järjestämisvastuussa. Jaoimme omavalvonnan edistämiseen ja varmistamiseen sekä etätarkastuksiin liittyviä kokemuksia, menetelmiä ja tulevaisuudennäkymiä. Yhteiskehittäminen jatkui vuoden 2021 alussa johtoryhmien strategiatyöpajalla, ja toteutunut kolmiosainen kokonaisuus arvioitiin kaikissa virastoissa hyvin onnistuneeksi.

Vaikuttava valvonta potilas-, asiakas- ja elinympäristön turvallisuuden varmistamiseksi jatkuu. Vuorovaikutus lupa- ja valvonta-asiakkaidemme kanssa on meille tärkeää. Haluamme varmistaa vastuullista toimintaa, ja onneksi valtaosa asiakkaistamme onkin vastuullisia ja toimii omavalvonnassaan tavoilla, joita edistämme.

Ylijohtaja

Markus Henriksson

2. Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Valviran yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet perustuvat hallitusohjelmassa määriteltyihin hallinnonalan yhteisiin vaikuttavuustavoitteisiin. Valviran toiminnalliset tavoitteet tukevat hallitusohjelman vaikuttavuustavoitteen ”hyvinvointi- ja terveysterot ovat kaventuneet” -painopistealueen toteutumista. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) ja Valviran välisen tulossopimuksen tavoitteenasettelussa on otettu huomioon myös STM:n konsernistrategian 2017–2030 tavoitteet. Valviran toiminnan vaikuttavuus ja tuloksellisuus olivat vuonna 2020 hyvällä tasolla.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon luvat ja valvonta samalle osastolle

Valviran organisaatio uudistui 1.1.2021. Uudistusta valmisteltiin alkukeväästä 2020 alkaen. Uudessa organisaatiossa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lupa- ja valvonta-asiat käsitellään nyt yhdellä osastolla. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lupa- ja valvonta-asioiden asiantuntijoiden työskentely samalla osastolla vahvistaa Valviran jo entuudestaan laaja-alaista asiantuntemusta ja selkiyttää toimintaa asiakkaiden suuntaan. Muutos vastaa muuttuneen toimintaympäristön, erityisesti sote-integraation tarpeisiin ja tehostaa strategian toimeenpanoa. Toimintatapojen ja prosessien kehittämiseen on nyt entistä paremmat mahdollisuudet.

Vanhuspalvelulain muutosten toimeenpanoa tuettiin aktiivisesti

Valviran asiantuntijat olivat aktiivisesti mukana vanhuspalvelulain muutoksia valmistelleen työryhmän työssä. Lakimuutokset tulivat siirtymäsäännöksiin voimaan 1.10.2020. Laissa uudistettiin muun muassa tehostetun palveluasumisen ja sosiaalihuollon laitoshoidon yksiköiden vähimmäishenkilöstömitoitukset. Lain toimeenpanon tukemiseksi Valvira laati kirjallisia ohjeita ja antoi runsaasti lakiin liittyvää perehdytystä ja neuvontaa.

Lisäksi Valvira järjesti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa kuusi alueellista tilaisuutta lakimuutosten asianmukaisen soveltamisen tueksi.

Koronapandemia aiheutti ohjauksen ja valvonnan tarvetta erityisesti vanhustenhuollon tehostetun palveluasumisen yksiköihin kohdistuneen tartuntariskin vuoksi. Valvontaviranomaiset saivat yhteydenottoja, joissa oltiin huolissaan hoivakodeissa asiakkaille asetetuista rajoitustoimista. Tämän seurauksena Valvira ja aluehallintovirastot laativat kunnille ohjeen ”Perusoikeuksien toteutuminen ja tartuntojen ehkäisy sosiaalihuollon asumispalveluyksiköissä”. Ohjeella kuntia ja palvelujen tuottajia muistutettiin siitä, että perustuslain mukaisia kansalaisten perusoikeuksia ei saa tarpeettomasti ja lainvastaisesti rajoittaa. Tilanteen selvittämiseksi Valvira lisäksi toteutti kyselyn, jolla selvitettiin rajoitustoimien ja itsemääräämisoikeuden toteutumista vanhuspalvelujen ympärivuorokautisessa hoidossa koronapandemian aikana. Kyselyyn vastasi yhteensä 1 082 julkista ja yksityistä hoivakotia.

Kuntien tarkastuksissa hoivakoteihin suuria alueellisia eroja.

Kyselyyn saatujen vastausten mukaan suurin osa hoivakodeista on onnistunut koronapandemian aikana järjestämään asiakkaiden yhteydenpidon omaisiin ja läheisiin varsin turvallisesti. Suurimassa osassa hoivakodeista pandemiaan liittyvät karanteeni- ja eristämiskäytännöt ovat tartuntatautilain mukaisia, mutta liian monessa yksikössä on silti lakiin perustumattomia käytäntöjä. Kuntien tekemissä tarkastuksissa vanhustenhuollon asumispalveluihin koronapandemian aikana on kyselyn mukaan suuria alueellisia eroja. Yli puoleen vanhuspalvelujen ympärivuorokautista

hoitoa antavista yksiköistä kunta tai kuntayhtymä ei ole tehnyt tarkastuskäyntiä pandemian aikana. Myönteistä on, että tartuntatautilääkäreiden ja hoivakotien välinen yhteistyö on ollut pääosin sujuvaa, ja suurimmassa osassa hoivakodeissa omavalvonta on ollut aktiivista.

Vanhustenhuollossa annettiin myös asumispalveluihin sekä kotipalveluihin liittyviä valvontapäätöksiä ja määräyksiä. Päätösten tavoitteena oli tehostaa ja yhdenmukaistaa palvelujen sisällön asianmukaisuuden arviointia ja valvontaa.

Suunnitelmallinen valvonta toteutui koronasta huolimatta hyvin

Yhdessä aluehallintovirastojen kanssa valmisteltu, aiempaa strategisempi valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelma julkaistiin alkuvuodesta. Valvonnan painopisteet vuonna 2020 olivat vanhuspalvelut (erityisesti kotiin annettavat palvelut sekä lääkäri- ja muut terveydenhuoltopalvelut), lastensuojelun sijaishuolto (lasten oikeudet ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsy) sekä perusterveydenhuollon hoitoon pääsy.

Kotiin annettavien ikäihmisten palvelujen suunnitelmallisen valvonnan tavoitteena oli kuntien valvontaosaamisen tukeminen ja vahvistaminen. Erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, miten kunnat ja kuntayhtymät toteuttavat niille kuuluvaa valvontatoimintaa. Vuoden 2019 vartijakyselyn jälkeen Valvira on ohjannut ja valvonut kuntia ja palvelujen tuottajia vartijoiden käytössä sosiaalipalveluissa, erityisesti kotiin annettavissa palveluissa ja niin sanotuissa turvapalveluissa. Valvira on myös ohjannut ja yhtenäistänyt aluehallintovirastojen ratkaisukäytäntöjä asiassa. Vartijakyselyllä selvitettiin, millaisissa tehtävissä vartija- ja turvapalveluita ja muita hoitoalalle ammattikouluttamattomia hoivan antajia sosiaalihuollon palveluissa käytetään.

Lastensuojelun sijaishuollossa valvonnan kohteena oli lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen ja lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten ja nuorten pääsy mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Valvira järjesti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa kuusi valvontaohjelman mukaista, lastensuojelun toimintaa ohjaavaa alueellista tilaisuutta. Tilaisuuksiin osallistui kuntien lastensuojelun johtavia viranhaltijoita, lasten asioista vastaavia sosiaalityöntekijöitä ja perusturvajohtajia, perusterveydenhuollon sekä lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon edustajia sekä sijaishuoltoyksiköiden edustajia. Tavoitteena oli vahvistaa sijaishuollossa olevien lasten oikeuksien toteutumista sekä edistää yhteistyötä lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä.

Varhaiskasvatuksessa alkoi valtakunnallinen suunnitelmallinen valvonta.

Valviran ja aluehallintovirastojen laatiman ensimmäisen valtakunnallisen varhaiskasvatuksen valvontaohjelman toimeenpano aloitettiin vuoden 2020 alussa. Ohjelman tavoitteena on yhdenmukaistaa varhaiskasvatuksen ohjausta ja valvontaa. Valvonnassa tarkasteltiin valtioneuvoston asetuksessa määriteltyä päiväkotien lasten ja henkilöstön määrän välistä suhdetukua, ja tulokset olivat hyviä. Asetuksessa määritellyn lasten ja henkilöstön välisen suhdetukun ylityspäiviä oli tarkastelujakson aikana vähän.

Suunnitelmallisen valvonnan rinnalla tehdään vaikuttavaa reaktiivista valvontaa, joka perustuu pääasiassa Valviraan tuleviin ilmoituksiin ja kanteluihin. Terveys- ja hyvinvoinnin valvonta-asiointia laajennettiin Valvirassa vireille 564, joka on hieman edellistä vuotta enemmän. Merkittävä osa valvonta-asiointia oli toimintayksiköiden ilmoituksia terveys- ja hyvinvoinnin ammattihenkilöistä, joiden epäiltiin vaarantavan potilasturvallisuutta. Valvirassa vireille tulleiden terveys- ja hyvinvoinnin valvonta-asiointien lisäksi aluehallintovirastoihin siirrettiin lainsäädäntöön perustuvan työnjaon mukaisesti yli 500 Valviraan saapunutta asiaa.

Omavalvonnan tukeminen jatkui.

Valvira jatkoi kuntasektorin omavalvonnan tukemista, edistämistä ja varmistamista asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laadun varmistamiseksi. Loppuvuodesta järjestettiin sote-palvelujen järjestämistä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien valvontaa tekevien vastuuhenkilöiden, omavalvontaa kehittävien julkishallinnon toimijoiden sekä valvontaviranomaisten asiantuntijoiden yhteistyötilaisuus aiheesta, miten kehitetään sosiaali- ja terveys- ja hyvinvoinnin järjestämistä vastuuseen

kuuluvaa omavalvontaa sekä yhteistoimintaa viranomaisvalvonnan kanssa. Lisäksi Valvira koordinoi hallinnonalan organisaatioiden sisäisen omavalvontatyöpajan Fimean, STUKin ja Tukesin kanssa (ks. luku 1 Johdon katsaus).

Koronan vuoksi Valvira järjesti nopealla aikataululla lupa- ja valvontaklinikoita, joissa yhdessä aluehallintovirastojen kanssa ohjattiin palvelujen tuottajia koronaan liittyvissä kysymyksissä ja varmistettiin toiminnan yhdenmukaisuutta. Valvira on myös säännöllisesti toimittanut koronaan liittyvistä aluehallintovirastojen ja Valviran sosiaali- ja terveys- ja hyvinvoinnin valvonta-asiointia koosteen sosiaali- ja terveysministeriölle ja muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Valvira ja aluehallintovirastot toimittivat Valviran koordinoimana Terveys- ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) vuotta 2019 koskevat valvontahavaintoraportit. THL hyödynsi valvontahavaintoja osana alueellisten sote-palvelujen yhdenvertaista saatavuutta koskevia arvioita sekä niiden pohjalta tehtyä, koko maata käsittävää, kansallista asiantuntija-arviota.

Alkoholihallinnossa siirryttiin etätarkastuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lupahallinnossa koronatilanne keskeytti tarkastustoiminnan joksikin aikaa keväällä 2020. Myöhemmin tarkastuksia suoritettiin etätarkastuksina. Terveydenhuollon lupiin koronalla ei sinänsä ollut vaikutuksia. Lupien määrä lisääntyi edellisvuosien tapaan.

Vuosille 2019–2024 laaditun alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontaohjelman toimeenpano jatkui. Valvontaohjelmassa on määritelty alkoholihallinnon tavoitteet ja strategiset painopisteet, joilla ohjataan alueellisen alkoholihallinnon resurssien käyttöä ja selvennetään alkoholilain toimeenpanoon liittyvien eri toimijoiden rooleja ja vuorovaikutusta. Ohjelma tukee vuonna 2018 voimaan tullutta alkoholilain kokonaisuudistusta.

Alkoholihallinnossa kevään poikkeustilanne merkitsi tarkastustoiminnan keskeyttämistä ja vapautuneen työpanoksen kohdistamista muun muassa etätarkastustoiminnan kehittämiseen, etätarkastuksiin sekä desinfektioon käytettävän alkoholin lupakäytäntöihin ja toiminnanharjoittajien ohjaukseen. Virasto osallistui myös merkittävässä työpanoksella anniskelutoiminnan ja terveydensuojelun ohjaukseen alati muuttuvassa tilanteessa. Laittoman alkoholimyynnin ehkäisyn toimenpidesuunnitelma laadittiin ja valvonnan toimeenpano käynnistettiin.

Uuden valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman 2020–2024 vieminen käytäntöön alkoi. Esimerkiksi myynnin valvontalomakkeita päivitettiin laittoman kaupan ehkäisyä koskevilla kysymyksillä ja osioilla. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman painopisteet on huomioitu sekä tupakkalain että alkoholihallinnon valvontaohjelmissa.

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteinä ovat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Omavalvontaa edistettiin muun muassa koulutuksilla ja tukemalla elinympäristöterveystyötä. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma päivitettiin vuodelle 2021.

Toiminnan digitalisointi jatkui

Digitaalisia palveluja laajennettiin vuoden 2020 aikana entisestään, kun sähköinen asiointi otettiin käyttöön myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisessa oppilaitoksessa tutkinnon suorittaneille. Ammatinimikkeen rekisteröintiä koskevat hakemukset saadaan nyt käsiteltyä huomattavasti aiempaa sujuvammin.

Alkoholielinkeinorekisteri Allun uudistamishanke eteni vuoden 2020 aikana merkittävästi, vaikka hyvin monimuotoisten prosessien määrittely ja toteutus on vienyt ennakoitua enemmän aikaa ja käyttöönoton aikataulua jouduttiin muuttamaan. Uusi, entistäkin tietoturvallisempi Allu helpottaa sekä alkoholihallinnon asiakkaan että viranomaisen työtä ja parantaa tiedonsaantia. Tavoitteena on ottaa uusittu rekisteri ja digitalisoidut lupa- ja valvontaprosessit käyttöön loppuvuodesta 2021.

Toivo-ohjelma lähti hyvin käyntiin

Valvira osallistui vuoden 2020 helmikuussa alkaneen Toivo-ohjelman (Sote-tiedolla johtamisen, ohjauksen ja valvonnan toimeenpano-ohjelma) sisältämän Valtava-hankkeen toteuttamiseen. Valtava-hankkeessa uudistetaan kansallista sote-tietotuotantoa palvelemaan viranomaisten ja hyvinvointialueiden tiedolla johtamista niiden seuranta-, arviointi-, ohjaus- ja valvontatehtävissä. Ohjelmaa ovat toteuttamassa sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Kansaneläkelaitos ja Valvira, jotka ovat vastuussa Valtava-hankkeesta sekä DigiFinland Oy, joka puolestaan koordinoi Virta-hanketta. Virta-hankkeessa mahdollistetaan tiedolla johtaminen hyvinvointialueilla ja parannetaan sote-organisaatioiden tietojohdamisen kyvykkyyttä.

Tietoon perustuvalla valvonnalla lisää vaikuttavuutta.

Valviran keskeisenä tavoitteena Valtava-hankkeessa on kehittää viranomaisvalvonnasta nykyistä enemmän tietoon ja tiedon systemaattiseen analyysiin perustuvaa. Tavoitteena on kehittää tietoon perustuvaa riskienarviointia, jonka avulla Valvira ja aluehallintovirastot voivat suunnata valvontaa mahdollisimman vaikuttavasti. Tämä edellyttää myös sitä, että sote-tietotuotannossa otetaan huomioon valvonnan tietotarpeet.

Valvira vastaa myös viranomaisvalvonnassa syntyvien valvontatietojen sisällön ja tietojen tuottamisprosessin kehittämisestä yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Projektin avulla tuotetaan eri sidosryhmien tarpeita vastaavia valvontatietoja nykyistä ajantasaisemmin. Samalla valvontatiedon rakenteita ja tietomalleja kehitetään yhteensopivaksi muun sote-tiedon kanssa.

Toivo-ohjelman suunnittelu- ja valmisteluvaihe saatiin päätökseen, ja ohjelman projektit käynnistyivät 2020 aikana. Työ jatkuu vuonna 2021.

Viestintä tukee valvonnan vaikuttavuutta

Valviran uusi strategia ohjasi vahvasti viestinnän työtä vuonna 2020. Erityisenä painopisteenä oli valvonnan vaikuttavuuden tukeminen monikanavaisella viestinnällä. Valvontahavaintoja nostettiin aktiivisesti eri kanavissa esiin ongelmien ennalta ehkäisemiseksi, muun muassa vanhuspalvelulain muutoksen toimeenpanoa tuettiin aktiivisesti viestinnän keinoin. Erityisesti valvontaohjelmien viestintää suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa.

Valvonta-asiat herättivät jälleen median kiinnostusta ja esimerkiksi Vastaamoon liittyvät tapahtumat aiheuttivat runsaasti viestintätarpeita. Viestinnän vaikuttavuutta täydensivät tehokkaasti asiantuntijoiden ja osastojen omat sosiaalisen median tilit, joilla on yhteensä yli 15 000 seuraajaa.

Sisäistä viestintää kehitettiin uudistamalla Valviran intranet aiempaa vuorovaikutteisemmaksi ja ajantasaisemmaksi. Ulkoista verkkosivustoa kehitettiin erityisesti uuden digipalvelulain mukaisten saavutettavuusvaatimusten mukaiseksi. Valviran visuaalinen ilme uudistettiin tukemaan kirjallista ja suullista viestintää ja sen vaikuttavuutta. Viestintävalmiuksia vahvistettiin strategian mukaisesti läpi koko organisaation.

Valviran viestintä kiinnostaa, sillä Twitter-tiliämme @ValviraViestii seurasi vuoden 2020 lopussa noin 7 500 henkilöä. Vuoden aikana saimme lähes 1 900 uutta seuraajaa. Lisäksi alkoholioasioilla ja sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnalla on omat Twitter-tilinsä, joiden seuraajamäärä on yhteensä yli 3 000. Viraston LinkedIn-tilin seuraajien määrä on 11 700. Määrä on vuoden aikana kaksinkertaistunut. Valviran uutiskirjeen on tilannut yli 8 000 Valviran asioista kiinnostunutta. Valvira.fi-sivustolla oli vuoden aikana yli miljoona yksittäistä kävijää. Määrä kasvoi hieman edellisvuodesta.

3. Toiminnallinen tehokkuus

3.1 Toiminnan tuottavuus

3.1.1 Tulostavoitteet ja niiden toteutuminen

PALVELUT		
1) Peruspalveluiden yhdenvertainen saatavuus, turvallisuus ja laatu varmistettu		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1–5)
Valvonta suunnattu palveluihin, joiden saatavuudessa, laadussa tai oikea-aikaisuudessa on vakavimpia puutteita.	<p>Valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman (sote-valo) toimeenpanolla Valvira edisti yhdenmukaisia toimintakäytäntöjä, menettelytapoja ja ratkaisukäytäntöjä. Valvontaviranomaiset kohdensivat valvontaa vakavimpien puutteiden mukaisesti vuonna 2020 seuraaviin painopisteisiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> vanhuspalvelut, erityisesti kotiin annettavat palvelut sekä lääkäri- ja muut terveydenhuoltopalvelut (sote-integraatio) lastensuojelun sijaishuolto (lasten oikeudet ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsy). <p>Kotiin annettavissa palveluissa valvontakohteina olivat palveluiden hoidon ja huolenpidon laatu, asiakkaan kohtelu ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, mahdollisuus sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen, henkilöstön osaaminen ja omavalvonnan toimeenpano. Valvira toteutti yhdessä aluehallintovirastojen kanssa kunnille ja palveluntuottajille kuusi alueellista tilaisuutta vanhuspalvelulain uudistukseen ja muutosten asianmukaisen soveltamisen tueksi THL:n tiedonkeruun pohjalta muun muassa henkilöstömitoituksen osalta. Valvira antoi kirjallisia ohjeita lain toimeenpanon tukemiseksi. Myös lastensuojelun painopisteeseen liittyen järjestettiin yhdessä aluehallintovirastojen kanssa kuusi alueellista tilaisuutta.</p> <p>Valvira ja aluehallintovirastot valmistelivat yhteisen ohjeen yksityisten päihdehoitoyksiköiden toimintaedellytyksistä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi.</p>	4
Kiinnitetty erityistä huomiota perusterveydenhuollon, iäkkäiden henkilöiden ja lasten palveluihin sekä kuntien järjestämistehtävän valvontaan.	<p>Valvira laati vanhuspalvelulain muutokseen liittyen yhdessä aluehallintovirastojen kanssa ohjeen välillisen ja välittömän asiakastyön määrittelyyn vanhustenhuollon tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon yksiköissä.</p> <p>Valvira laati ohjeen liittyen perusoikeuksien toteutumiseen korona-aikana sosiaalihuollon palveluissa.</p> <p>Terveydenhuollon valvonnassa Valvira on jatkanut kanteluiden siirtämistä muistutuksena käsiteltäväksi enenevässä määrin, ja samalla ohjannut terveydenhuollon toimijoita asianmukaiseen muistutusten käsittelyyn ja potilasturvallisuuden varmistamiseen.</p>	4

Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Parannettu valvontaviranomaisten ratkaisu- ja toimintakäytännön valtakunnallista yhdenmukaisuutta.	Valvira teki kyselyn tehostetun palveluasumisen vanhustenhuollon yksiköihin marras-joulukuussa 2020 liittyen asiakkaiden itsemääräämisoikeuden rajoittamiseen korona-aikana. Alustavista tuloksista tiedotettiin joulukuussa 2020. Toimintayksiköiden ohjausta ja valvontaa jatketaan tulosten perusteella 2021.	4
Järjestäjien ja tuottajien omavalvonnan toteutumistoiimivuus varmistettu.	Valvira on päivittäisten yhteydenottojen yhteydessä tukenut sosiaali- ja terveydenhuollon työnantajien omavalvontaa potilas- ja asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä laatua varmistettiin omavalvonnalla. Valvira järjesti omavalvontatyökokouksen, joka kohdennettiin valtakunnallisesti niin sanotulle kansalliselle sote-omavalvontaverkostolle järjestämistä vastuu omavalvonnan ja yhteistoiminnan tukemiseksi sote-kentällä. Omavalvonnan toimeenpanon tueksi järjestettiin kuusi alueellista tilaisuutta. Valviran koordinaatioryhmä järjesti syksyllä 2020 työpajan yhteistyön ja yhteistoiminnan menetelmien ja rakenteiden arvioimiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Valvontaviranomaiset sopivat muun muassa uusien yhteistyöryhmiensä aloittavan toimintansa vuoden 2021 alussa.	4
2) Valvonnan vaikuttavuus lisääntynyt		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Valvonta perustuu valvottavan toiminnan toteutumisesta saataviin tietoihin sekä valvonnassa syntyneisiin tietoihin. Syntynyt tieto on mahdollisimman avointa ja muiden toimijoiden käytettävissä.	Hyödynnetty Valviran omia selvityksiä: toimintakertomustiedot (vammaispalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut), lasten ja nuorten oikeudet sijaishuollossa -kysely, vartijakysely sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyt (vanhustenhuolto ja määräaikaisten noudattaminen toimeentulotuen ja lastensuojelun valvonnassa): Tiedotettu Valviran verkkosivuilla, alueellisissa tilaisuuksissa ja sosiaalisessa mediassa. Kahden viikon välein koottu sote-koronavalvontatiedot Valvirasta ja aluehallintovirastoista ja tiedotettu koordinaatioryhmää säännöllisesti. Koronatilanteen tilannetiedon ja valvonnan tehostamiseksi tehty loppuvuodesta yksityisiin ja julkisiin asumispalveluyksiköihin (yli 1 000 vastausta) selvitys rajoittamistoimenpiteistä korona-aikana. Valvira osallistui kansainvälisessä yhteistyössä sote-valvonnan tietopohjan ja riskinarvioinnin sekä valvontamenetelmien, erityisesti sote-palvelujen käyttäjien osallistamisen/osallistumisen/kuulemisen, kehittämiseen liittymällä uuteen SINC-verkoston (International Innovation Network for Health & Care Regulators), jossa on mukana pohjoismaisia (esim. Ruotsin IVO) ja eurooppalaisia sote-valvontaviranomaisia.	4,5

Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1–5)
Lisätty sähköistä asiointia ja toimintamallien digitalisointia. Aiemmin laaditun digitiekartan toteutumista seurataan ja päivitetään säännöllisesti.	Valviran sähköiseen asiointiin toteutettiin toimintakertomusvuonna liittymä Opetushallituksen Koski-tietovarantoon ja lähihoitajien sekä hierojien sähköinen hakemus, erikoislääkärien hakemukset ja EU- saavutettavuusdirektiivin mukaiset vaatimukset. Lisäksi sähköisessä asiointissa otettiin käyttöön Suomi.fi valtuudet -palvelu. Virkamiehen työpöydälle tehtiin liittymä verohallinnon velvoitteidenhoitoselvityspalveluun Valviran ja aluehallintovirastojen käyttöön.	4
3) Kliinisten lääketutkimusten eettisen arvioinnin uudistaminen		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1–5)
Turvattu uuden valtakunnallisen kliinisten lääketutkimusten toimikunnan toiminta.	Valvira käynnisti keväällä 2020 ns. TUKIJA-projektin EU:n lääketutkimusasetuksen (536/2014) ja siihen liittyvien kansallisten lainsäädäntömuutosten täytäntöönpanemiseksi. Projekti on edennyt suunnitelman mukaisesti. Loppuvuodesta 2020 projektin alaprojektina aloitettiin myös lääketutkimusasetuksen kansallinen pilotointi yhdessä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.	4
TOIMINTAKYKY		
1) Ylläpidetty ja edistetty elinympäristön terveyttä, vähennetty ja poistettu terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1–5)
Edistetty yhdenmukaista valvontaa ja elinkeinon omavalvontaa. Muun muassa alkoholielinkeinorekisteri uudistettu.	Alkoholielinkeinorekisteri Allu 2.0 -rekisterihanke edistyi suunnitelmallisesti. Valvira ja aluehallintovirastot ovat panostaneet esimerkillisesti resurssiaan hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on viedä uusittu rekisteri digitalisoituine prosesseineen tuotantoon vuoden 2021 aikana. Laittoman alkoholimyynnin ehkäisyn toimenpidesuunnitelma on laadittu ja toimeenpano käynnistetty. Tutkintapyyntö on tehty suunnitellusti. Alkoholihallinnon ja tupakkalain valvontaohjelmien jalkautus edennyt suunnitellusti. Alkoholihallinnon valvontaohjelman strategiset painopisteet viety aluehallintovirastojen valvontasuunnitelmiin.	4
Vahvistetaan osana kuntien strategia- ja hyvinvointityötä ehkäisevän päihdetyön menetelmien ja paikallisen vaikuttamisen osuutta ohjauksessa ja valvonnassa.	Ehkäisevän päihdetyön (EPT) toimintaohjelman painopisteet huomioitu sekä tupakkalain että alkoholilain valtakunnallisten valvontaohjelmien toimeenpanossa tavoitteena valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyö niin, että toiminta tukee alkoholi- ja tupakkalain sekä EPT-lain tavoitteiden toteutumista.	4

Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Vahvistetaan elinympäristöterveyden edistämistä painottamalla kuntien terveydensuojelun ohjauksessa terveyshaittojen tunnistamista ja ennaltaehkäisyä. Tiivistetään tämän toteuttamiseksi viranomaisyhteistyötä Valviran, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä aluehallintovirastojen kesken.	Elinympäristöterveyden ylläpidon ja kehittämisen tarpeiden arvioimiseksi tehty Webropol-kysely valvontayksiköille. Analysoitu ja esitelty tulokset sidosryhmille. Käynnistetty terveyshaittojen kokonaisvaltaisen arvioinnin ohjaus perustamalla ensimmäinen työryhmä.	4

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAN YHTEISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN VALVIRASSA

1) Osaaminen strategisilla osaamisalueilla vahvistunut

Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Virasto määritellyt keskeiset, tulevaisuuteen suuntautuvat strategiset osaamisalueet ja ryhtynyt kehittämään henkilöstön osaamista näillä alueilla systemaattisesti ja monipuolisesti.	Virastossa kehitettiin henkilöstösuunnittelua tuleville vuosille huomioiden toiminnan kehittymisen ja sen vaatimat resurssitarpeet. Tavoitejohtamisen kehittäminen aloitettu syksyllä 2020 osallistaen erityisesti esimiehiä sekä koko henkilöstöä.	3,5

2) Liikkuvuudella tuettu osaamisen kehittämistä

Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Osaamista hyödynnetty laajasti viraston sisällä ja viraston ulkopuolelta. Viraston henkilöstö jakaa osaamistaan ja tietoaan viraston sisällä sekä verkostoitumalla ja osallistumalla virastorajat ylittävien asioiden valmisteluun.	Osallistuttu monipuolisesti eri sidosryhmien työhön. Lisäksi on edistetty erityisesti viraston sisäistä liikkuvuutta osastorajojen yli toteutetuilla henkilökiertoilla.	4

3) Työnantajakuva parantunut		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Virasto tuonut viestinnän keinoin aktiivisesti esiin työtään ja asiantuntijoitaan ja hyödyntänyt eri viestintäkanavia monipuolisesti.	Kehitetty erityisesti sisäistä viestintää työnantajakuva huomioiden sekä panostettu vuoden 2020 aikana rekrytointeihin liittyvään hakijaviestinnän laadun parantamiseen.	4
4) HANDI-palvelun käytön tehostaminen		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Ostolaskujen automaatio lisääntynyt ja laskuautomaatioaste kasvanut vuodesta 2019.	Laskuautomaatiota lisättiin, kumulatiivinen laskuautomaatioaste oli 37,3 %.	4
5) Tiedonhallintalain toimeenpano		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Lain vaatimusten toteutuminen.	Lain toimeenpanoa valmisteltiin täsmentämällä vastuut työjärjestykseen, valmistelemalla lain vaatimusten mukaiset uudet prosessit, tuottamalla viraston tiedonhallintamalli ja asiakirjajulkisuuskuvaus sekä toteuttamalla viraston asianhallintajärjestelmään tarvittavat muutokset. Työ saatiin lähes valmiiksi vuoden loppuun mennessä.	3
6) Julkisten palveluiden digitaalinen saatavuus kansalaisille ja yrityksille vuoteen 2023 mennessä		
Tulostavoite 2020	Toimenpiteet 2020	Arvio 2020 (1-5)
Digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain toimeenpano.	Valviran palvelut kartoitettiin ja digitoteutusten taso arvioitiin toimintakertomusvuoden aikana. Kaikille palveluille on määritetty tavoite ja aikataulu, jolla saavutetaan vähintään laissa kuvattu minimitaso lain määräämässä aikataulussa. Lisäksi Valvirassa otettiin käyttöön sähköinen turvalomakepalvelu, jolla voidaan toteuttaa palvelujen ja asiain digitalisointia aiempaa nopeammin ja kevyemmin.	4

3.2 Toiminnan taloudellisuus

Valviran ydinprosessit ovat 1) terveydenhuollon oikeusturvan ja korkean laadun edistäminen, 2) sosiaalihuollon oikeusturvan ja korkean laadun edistäminen, 3) alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäisy ja 4) elinympäristön terveysriskien hallinta.

Valvirassa on käytössä Kieku-järjestelmä ja työajankohdennuksiin perustuva jakopalkkalaskenta. Jakopalkkalaskennassa henkilöstökustannukset kohdennetaan toiminnoille kirjatun työajan perusteella.

Taulukossa 1 on kuvattuna ydinprosesseille kohdistuneet henkilötyövuodet ja kustannukset vuodelta 2020 sekä vertailuvuosilta 2018–2019.

YDINPROSESSIT	2018		2019		2020	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Terveydenhuollon oikeusturvan ja korkean laadun edistäminen	10 329	104,8	10 484	106,8	8 993	92,0
Sosiaalihuollon oikeusturvan ja korkean laadun edistäminen	3 819	35,9	3 773	38,2	3 540	35,4
Alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäisy	1 502	16,6	1 646	17,5	1 931	20,8
Elinympäristön terveysriskien hallinta	1 482	15,2	1 357	14,1	1 400	14,6
Yhteensä	17 132	172,5	17 260	176,6	15 864	162,8

Ylimmän johdon, henkilöstö-, talous- ja tietohallinnon sekä viestinnän kustannukset ja henkilötyövuodet on kohdistettu laskennallisesti prosesseille.

TAULUKKO 1: YDINPROSESSIEN KUSTANNUSTEN JA HENKILÖTYÖVUOSIEN KEHITYS

3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannusvastaavuusprosentti vuonna 2020 oli 97 %, tavoite oli 100 %. Kustannusvastaavuus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna (87 % vuonna 2019)

Maksuperustelain mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti oli 91 %. Tuloja kertyi 228 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2020 aluehallintovirastot eivät enää tilittäneet Valviralle osuutta laskuttamistaan yksityisen terveyden- ja sosiaalihuollon vuosimaksuista. Aluehallintovirastojen tilitykset vuosimaksuista vuonna 2019 olivat 587 548 euroa. Terveyden- ja sosiaalihuollon ammattihenkilölupien tulot kasvoivat 19 %, yksityisen terveydenhuollon luvat 22 % sekä valtakunnallisen tutkimuseettisen toimikunnan tulot 21 % vuoteen 2019 verrattuna.

Maksuperustelain mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden lisäksi esitetään kustannusvastaavuus myös erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista (alkoholilaki 1102/2017), joiden kustannusvastaavuus oli 140 % (118 % vuonna 2019).

	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus yhteensä		Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet			Erillislakien mukaiset suoritteet (alkoholilaki 1102/2017)		
	2020	2020	2020	2019	2018	2020	2019	2018
	tilinpäätös	tavoite	tilinpäätös	tilinpäätös	tilinpäätös	tilinpäätös	tilinpäätös	tilinpäätös
TUOTOT								
Maksullisen toiminnan tuotot								
- maksullisen toiminnan myyntituotot	6 085	4 965	5 024	5 252	6 380	1 061	1 052	1 038
- maksullisen toiminnan muut tuotot						0	0	
Tuotot yhteensä	6 085	4 965	5 024	5 252	6 380	1 061	1 052	1 038
KOKONAISKUSTANNUKSET								
Erilliskustannukset								
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	4		4	3	5		1	1
- henkilöstökustannukset	1 890		1 707	3 397	3 259	183	435	464
- vuokrat	0			2	2		2	1
- palvelujen ostot	51		31	361	919	20	121	116
- muut erilliskustannukset	1			229	542	1	36	25
Erilliskustannukset yhteensä	1 946	3 565	1 742	3 992	4 727	204	595	607
Osuus yhteiskustannuksista								
- tukitoimintojen kustannukset	3 357		2 912			445		
- poistot	306		276	0	0	30	0	0
- korot	0		0	0	0	0	0	0
- muut yhteiskustannukset	695		618	2 345	1 825	77	295	223
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	4 358	1 400	3 806	2 345	1 825	552	295	223
Kokonaiskustannukset yhteensä	6 304	4 965	5 548	6 337	6 552	756	890	830
Kustannusvastaavuus	-219	0	-524	-1 085	-172	305	162	208
Kustannusvastaavuusprosentti	97 %	100 %	91 %	83 %	97 %	140 %	118 %	125 %

TAULUKKO 2: KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA

4. Tuotokset ja laadunhallinta

4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

4.1.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma

Valvira valmisteli yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2020–2023. Vuonna 2020 sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman valvontakohteet olivat:

- vanhuspalvelut, erityisesti kotiin annettavat palvelut sekä lääkäri- ja muut terveydenhuoltopalvelut
- perusterveydenhuollon hoitoon pääsy
- lastensuojelun sijaishuolto
(lasten oikeudet ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsy).

Vanhuspalvelut

Ikäihmisten kotiin annettavat palvelut olivat Valviran ja aluehallintovirastojen suunnitelmallisen valvonnan painopisteenä vuonna 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n Vanhuspalvelujen tila -tutkimuksella on seurattu vanhuspalveluiden yksiköiden henkilöstömitoituksen muutosta, toimintakäytäntöjä ja johtamista vanhuspalvelulain voimaan tuleminen jälkeen (vuodesta 2013). Valvira ja aluehallintovirastot käyttivät kyselyn tuloksia suunnitelmaperusteisen valvonnan tietopohjana alueellisten tilaisuuksien järjestämisessä. Vuoden 2020 kysymyksissä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, miten kunnat ja kuntayhtymät toteuttavat valvontatoimintaa – erityisesti, millä tavalla kunta tai kuntayhtymä valvoo kilpailuttamia sosiaali- ja terveyspalveluita, miten yksityistetyt palvelut on järjestetty sekä mitä ja miten järjestämisestä on sovittu. Lääkäripalveluita koskevissa

kysymyksissä kunnilta ja kuntayhtymiltä on selvitetty, miten kunta on järjestänyt lääkäripalvelut, ja mitä ja miten yksityistetyistä lääkäripalveluista on sovittu palvelujen tuottajan kanssa sekä seuraako kunta lääkäripalveluiden laatua ja siitä saatua palautetta ja onko kunnassa vanhustenhuollon vastuulääkäreitä.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettuun lakiin eli vanhuspalvelulakiin tuli muutoksia 1.10.2020 alkaen. Vanhuspalvelulain muutokset koskivat välittömään asiakastyöhön osoitetun henkilökunnan vähimmäismitoitusta sekä välittömän asiakastyön ja välillisen työn toisistaan erottamista ja molempiin työtehtäviin riittävän sekä ammattitaitoisen henkilöstön varmistamista. Valvira ja aluehallintovirastot julkaisivat vanhuspalvelulain muutoksesta useita verkkouutisia sekä laativat ohjeen välittömän asiakastyön ja välillisen työn sisältöjen määrittelystä huomioitavaksi yksiköiden toiminnassa sekä vastauksissa THL:n kyselyihin. Lisäksi Valvira lähetti joulukuussa kuntiin ja yksityisille palvelujen tuottajille ohjauskirjeen vanhuspalvelulain muutosten välittömästä toimeenpanosta kentällä. Vanhuspalvelulain muutoksen toimeenpanon ja ohjauksen vahvistamiseksi Valvira, aluehallintovirastot ja sosiaali- ja terveysministeriö järjestivät palvelujen järjestäjille ja tuottajille vuoden aikana kuusi alueellista tilaisuutta lain muutoksista. Osallistujia tilaisuuksissa oli noin 1 500.

Lastensuojelu

Vuoden 2020 valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti lastensuojelun sijaishuollon valvonnan kohteena oli lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen sijaishuollossa ja lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten ja nuorten pääsy mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Lastensuojelua ohjattiin alueellisissa tilaisuuksissa.

Valvira järjesti sote-integroidusti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa vuonna 2020 kuusi lastensuojelun toimintaa ohjaavaa alueellista tilaisuutta. Koronapandemian vuoksi tilaisuuksista neljä toteutettiin etäyhteydellä. Tilaisuudet keräsivät yhteensä noin 900 osallistujaa. Tilaisuudet oli tarkoitettu pääasiassa kuntien lastensuojelun johtaville viranhaltijoille, lapsen asioista vastaaville sosiaaliryöntekijöille ja perusturvajohtajille, perusterveydenhuollon sekä lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon edustajille sekä sijaishuoltoyksiköiden edustajille. Alueellisten tilaisuuksien tavoitteena oli vahvistaa sijaishuollossa olevien lasten oikeuksien toteutumista sekä edistää yhteistyötä lastensuojelun, lasten- ja nuorisopsykiatrisen ja sijaishuollon välillä. Päivien aikana kuultiin puheenvuoroja tutkimustuloksista, konkreettisista yhteistyökäytännöistä ja kehittämistarpeista sekä kokemuksia lasten oikeuksien toteutumisesta sijaishuollossa sekä alueellisista valvontahavainnoista.

Perusterveydenhuoltoon pääsy

Terveydenhuoltolakiin suunnitellut muutokset perusterveydenhuollon hoitoon pääsyn aikoihin eivät edenneet. Aluehallintovirastojen kanssa on kuitenkin pidetty työkokouksia hoitoon pääsyn tilanteesta koronapandemian aikana.

Varhaiskasvatus

Valviran ja aluehallintovirastojen laatiman valtakunnallisen varhaiskasvatuksen valvontaohjelman ensimmäinen toimeenpanovuosi oli vuosi 2020. Valvontaohjelman mukainen valvonta kohdistui henkilöstömitoitukseen ja omavalvonnan kehittämiseen. Kunnallisten päiväkotien henkilöstömitoituksen valvonnan tulokset olivat hyviä. Omavalvonnan edistämiseksi Valvira järjesti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa kuusi varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavaa alueellista tilaisuutta yksityisille palveluntuottajille sekä järjestäjäkunnille.

4.1.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta

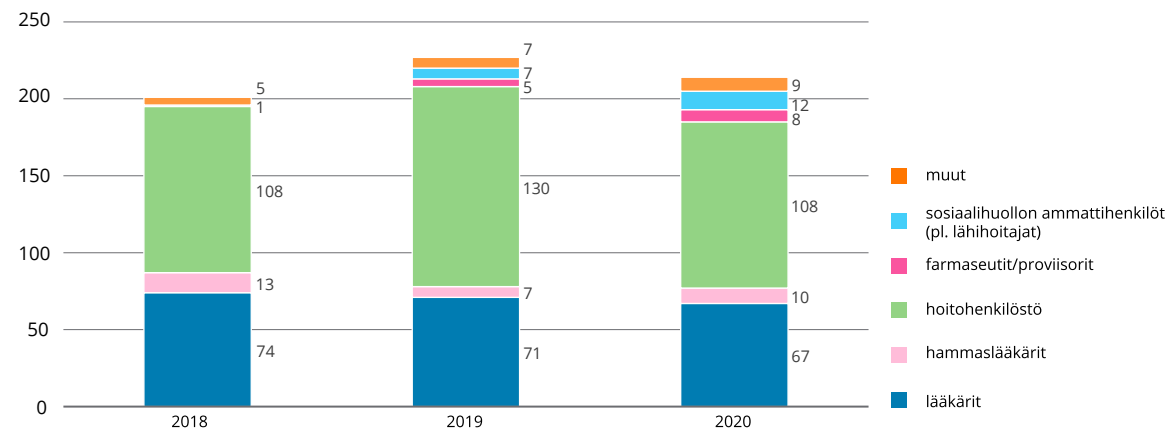
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta tekee päätökset, jotka koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamista ja poistamista, ammattinimikkeen käytön kieltämistä, kirjallista varoitusta sekä oikeuksien palauttamista, samoin kuin palauttamista koskevien päätösten oikaisuvaatimuksia. Lautakunnan käsittelemien asioiden määrä väheni hieman edellisvuodesta.

Vuonna 2020 lautakunta ratkaisi yhteensä 214 asiaa, jokseenkin saman määrän kuin edellisenä vuonna. Oikeuden rajoittamista tai poistamista koskevia päätöksiä (turvaamistoimenpiteitä) tehtiin yhteensä 146 (104 oikeuksien menettämispäätöstä ja 42 rajoituspäätöstä). Lautakunta ratkaisi yhteensä 12 laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön (sosiaalityöntekijä ja sosionomi) ammatinharjoittamisasiaa. Lisäksi merkittävä osa lautakunnassa käsitellyistä lähihoitajien valvonta-asioista koski lähihoitajia, jotka ovat sekä terveyden- että sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Muut päätökset koskivat terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Turvaamistoimenpiteen syyt olivat

ammattihenkilön päihdeongelma, muut terveydentilaan liittyvät asiat, ammattitaidon puutteet tai muusta syystä johtuva epäasianmukainen toiminta.

Rajoittamalla tai poistamalla ammatinharjoittamisoikeus silloin, kun se on ollut asiakas- ja potilasturvallisuuden vuoksi perusteltua, on voitu ennaltaehkäistä lukuisien asiakkaiden ja potilaiden hoidon vaarantumisen riski. Myönteistä on, että muutaman viime vuoden aikana on voitu hakemuksesta palauttaa aiempaa enemmän poistettuja tai rajoitettuja ammatinharjoittamisoikeuksia. Valvonnan kannustamana ja asianmukaisen hoidon avulla monet ammattihenkilöt ovat saaneet terveydentilansa ja ammatillisen toimintakykynsä takaisin. Vuonna 2020 lautakunta ratkaisi 56 asiaa, joissa ammattihenkilö haki oikeuksiaan takaisin. Näistä 23 oikeudet voitiin palauttaa kokonaan tai osittain.

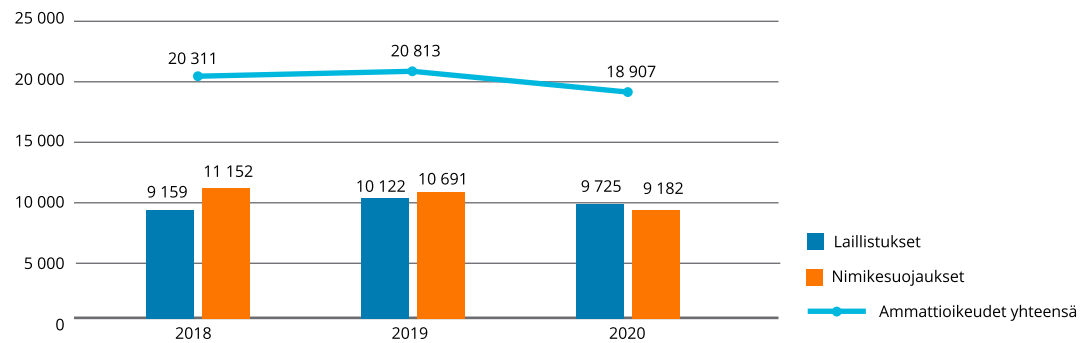

KUVIO 1: SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖIDEN VALVONTALAUTAKUNNAN PÄÄTÖKSET AMMATTIRYHMITTÄIN VUOSINA 2018–2020

4.1.3 Terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden kokonaislukumäärä vuoden 2020 loppuun laskettuna oli 518 385.

Ammatinharjoittamisoikeutta koskevien myönteisten päätösten määrä laski vuonna 2020 verrattuna edelliseen vuoteen. Lasku johtui erityisesti lähihoitajien nimikesuojauhakemusten vähenemisestä.

KUVIO 2: TERVEYDENHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET VUOSINA 2018 – 2020

*=Yhdellä henkilöllä voi olla useita ammattioikeuksia. Luku kertoo voimassa olevista ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

Myönnetyt terveydenhuollon laillistukset ja nimikesuojaukset jaoteltuina kotimaisen ja ulkomaisen tutkinnon nojalla oikeuden saaneisiin

TERVEYDENHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET 2018–2020	2018	2019	2020
Ammattioikeudet yhteensä	20 311	20 813	18 907
Laillistukset	9 159	19 122	9 725
Nimikesuojaukset	11 152	10 691	9 182
Laillistukset ja nimikesuojaukset, joissa tutkinto on suoritettu kotimaassa yhteensä	19 914	20 389	18 440
Laillistukset	8 799	9 732	9 279
Nimikesuojaukset	11 115	10 657	9 161
Laillistukset ja nimikesuojaukset, joissa tutkinto on suoritettu ulkomailla yhteensä	397	424	467
Laillistukset	360	390	446
Nimikesuojaukset	37	34	21

*=Yhdellä henkilöllä voi olla useita ammattioikeuksia. Luku kertoo voimassa olevista ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

TAULUKKO 3: TERVEYDENHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET 2018 – 2020*

Lääkäreille myönnettyjen laillistusten kokonaislukumäärä pysyi jotakuinkin samana kuin edellisenä vuotena. Toisessa EU/ETA-maassa suoritettujen koulutuksen perusteella laillistukset nousivat hiukan. Sen sijaan lääketiedettä toisessa EU/ETA-maassa opiskelevien opiskelijarekisteröinnit (sekä 4:ttä että 5:ttä vuotta) nousivat huomattavasti.

Lääkäreihin liittyvät asiat

LÄÄKÄREILLE MYÖNNETYT OIKEUDET JA LUVAT	2018	2019	2020
Laillistettu lääkäri	850	892	869
Tutkinto suoritettu Suomessa	644	655	631
Tutkinto suoritettu EU/ETA-maassa	161	196	210
Tutkinto suoritettu 3. maassa	45	41	28
Laillistettu erikoislääkäri	700	712	796
Tutkinto suoritettu Suomessa	653	666	759
Tutkinto suoritettu EU/ETA-maassa	47	45	27
Tutkinto suoritettu 3. maassa	0	1	0
4. vuoden lääketieteen opiskelija	716	865	834
Tutkinto suoritettu Suomessa	629	715	618
Tutkinto suoritettu EU/ETA-maassa	87	150	216
Tutkinto suoritettu 3. maassa	0	0	0
5. vuoden lääketieteen opiskelija	762	790	915
Tutkinto suoritettu Suomessa	646	656	713
Tutkinto suoritettu EU/ETA-maassa	114	133	198
Tutkinto suoritettu 3. maassa	2	1	4
3. maa tutkinnon hyväksyminen	148	111	148

*=Yhdellä henkilöllä voi olla useita ammattioikeuksia. Luku kertoo voimassa olevista ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

TAULUKKO 4. LÄÄKÄREILLE MYÖNNETYT OIKEUDET JA LUVAT VUOSINA 2018–2020*

Lupa toimia lääkärinä tarkoittaa toimilupaa, joka myönnetään EU/ETA-alueen ulkopuolella kouluttautuneelle lääkärille, joka saa toimia lääkärin tehtävässä pätevytymiskoulustelujensa välissä 1. ja 2. kuulustelun jälkeen yhteensä kahden vuoden ajan. Näitä lupia myönnetään korkeintaan kuuden kuukauden jaksoina useamman kerran vuodessa toimipaikan vaihtuessa. Kuuden kuukauden harjoittelun, kielikokeen ja kuulustelujen hyväksytyin suorittamisen jälkeen nämäkin lääkärit laillistetaan tai he saavat määräaikaisen toimiluvan. Vuonna 2020 toimilupia myönnettiin 209 kappaletta 121 hakijalle.

Uusien psykoterapeuttien määrä jatkoi laskuaan. Vuonna 2020 tehtiin 184 nimikesuojasta, kun vuonna 2019 nimikesuojauksia tehtiin 252 ja vuonna 2018 puolestaan 270. Psykoterapeuttien kokonaislukumäärä vuoden 2020 loppuun laskettuna oli 8 376. Vuonna 2020 nimikesuojauksia myönnettiin eniten Oulun (49 kpl) ja Jyväskylän yliopistoista (45 kpl) valmistuneille. Lukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että Valvira ei rekisteröi tietoa siitä, mitä ammattia henkilö tosiasiallisesti harjoittaa. Valvira myönsi vuonna 2020 kaksi nimikesuojausta ulkomaalaisen koulutuksen nojalla.

Suomessa koulutetuille sairaanhoitajille myönnettyjen laillistusten määrä vuonna 2020 (4 420) oli edellisvuoteen verrattuna hieman pienempi (4 883 vuonna 2019) samoin kuin terveydenhoitajien 744 (766 vuonna 2019) ja kättilöidenkin 220 (247 vuonna 2019).

**Ulkomailla koulutettuja
sairaanhoitajia
laillistettiin aiempaa
enemmän.**

Ulkomaisen sairaanhoitajakoulutuksen perusteella laillistuksia myönnettiin edellisvuotta enemmän, yhteensä 60. EU/ETA-valtioissa ja Pohjoismaissa koulutuksen suorittaneita sairaanhoitajia laillistettiin yhteensä 31 (Ruotsi 19). Huomionarvoista on reipas kasvu EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen suorittaneiden sairaanhoitajien lukumäärässä edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2020 myönnettiin 29 sairaanhoitajan laillistusta EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritetun sairaanhoitajan tutkinnon perusteella, kun vuonna 2019 vastaava lukumäärä oli yhdeksän. Suurin osa laillistetuista sairaanhoitajista oli lähtöisin Filippiineiltä.

Hoitohenkilökunta

HOITOHENKILÖKUNNALLE MYÖNNETYT OIKEUDET JA LUVAT	2018	2019	2020
Laillistettu sairaanhoitaja	4 245	4 883	4 420
Tutkinto suoritettu ulkomailla	33	50	60
Nimikesuojattu th lähihoitaja	9 680	9 108	7 923
Tutkinto suoritettu ulkomailla	17	11	8
Oikeus lääkkeenmääräämiseen yhteensä	250	234	148
Sairaanhoitajan rajattu lääkkeenmääräämisoikeus	62	118	97
Optikon lääkkeenmääräämisoikeus	181	105	50
Suuhygienistin lääkkeenmääräämisoikeus	7	11	1

* = Yhdellä henkilöllä voi olla useita ammattioikeuksia. Luku kertoo voimassa olevista ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

TAULUKKO 5. HOITOHENKILÖKUNNALLE MYÖNNETYT OIKEUDET JA LUVAT 2018–2020*

Sairaanhoitajille myönnettyjen rajattujen lääkkeenmääräämisoikeuksien lukumäärä laski edellisvuodesta. Vuonna 2020 oikeuksia myönnettiin yhteensä 97, kun vuonna 2019 oikeuksia myönnettiin 118. Vuoden 2020 loppuun mennessä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterissä Terhikissä oli 541 terveydenhuollon ammattihenkilöä, jolla oli voimassa sairaanhoitajan rajattu lääkkeenmääräämisoikeus. Muita lääkkeenmääräämisoikeuksia (optikko/suuhygienisti) myönnettiin edellisiä vuosia huomattavasti vähemmän. Optikoilla ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivilla suuhygienisteillä on oikeus määrätä apteekista vastaanottotoiminnassaan tarvitsemiaan lääkkeitä.

Terveydenhuollon toimintayksiköissä resurssien riittävyyden ja sitä kautta potilasturvallisuuden näkökulmasta on ongelmaksi muodostunut se, että EU/ETA-valtiossa kouluttautuneilla lääkäreillä on oikeus työskennellä opiskelija-

statuksella vain 30 päivää valmistumisesta. Valvira on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä muuttamaan sääntelyä siten, että oikeus olisi voimassa, kunnes Valvira on käsitellyt laillistamishakemuksen, jos laillistusta on haettu 30 päivässä valmistumisesta. Valvira uudisti pyynnön vuonna 2020.

Valtioneuvosto varautui keväällä koronaviruspandemian mahdollisesti aiheuttamaan työvoimapulaan ja antoi maaliskuussa asetuksen terveydenhuollon työvelvollisuudesta valmiuslain nojalla. Asetus oli voimassa 26.3.2020–13.4.2020. Asetuksen voimassaoloaikana työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli työvelvollisuusrekisterin perustamista ja siinä yhteydessä kerättiin tietoja eri rekistereistä valmiuslain nojalla. Myös Valvirasta luovutettiin huhtikuussa tietoja rekisterin perustamista varten. Luovutettavat tiedot sisälsivät 18–67-vuotiaiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja rekisteriin merkittyjen farmasian, hammaslääketieteen ja lääketieteen opiskelijoiden tietoja. Kun työvelvollisuutta koskevan asetuksen voimassaolo päättyi, tämä valmistelu keskeytettiin eikä rekisteriä muodostunut ja kaikki tiedot poistettiin.

Koronan takia vuosi 2020 oli poikkeuksellinen ammatinharjoittamisoikeushakemusten käsittelyn näkökulmasta, koska kaikki hakemukset käsiteltiin etätyössä. Edellä mainitusta huolimatta hakemuksia käsiteltiin saman verran kuin muinakin vuosina. Tämän mahdollisti toimivat it-ratkaisut mukaan lukien sähköinen asianhallintajärjestelmä. Kotimaiset terveydenhuollon ammattihenkilöt valmistuivat oppilaitoksista ilman viivytyksiä, eikä koronalla näyttänyt olevan juurikaan vaikutusta edes ulkomailta tulleiden hakemusten määrään. Ulkomailla suoritettujen koulutusten perusteella myönnettiin ammattioikeuksia jopa hiukan edellisvuosia enemmän.

Sähköinen asiointi laajentui.

Sähköistä asiointia laajennettiin vuoden 2020 aikana entisestään siten, että sähköinen asiointi otettiin käyttöön myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisessa oppilaitoksessa tutkinnon suorittaneille. Sähköinen asiointi avattiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisen tutkinnon eli sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) ja hierojan/hieronnan ammattitutkinnon suorittaneille keväällä 2020. Kesäkuun lopun jälkeen Valvira ei enää ottanut vastaan oppilaitosten lähettämiä vahvistuksia edellä mainittujen koulutusten suorittaneiden tutkintotiedoista (niin sanotut yhteisvahvistuslistat). Siirtymä sähköiseen asiointiin sujui hyvin ja ammattinimikkeen rekisteröintiä koskevat hakemukset saatiin käsiteltyä sähköisen asioinnin ansiosta huomattavasti aiempaa sujuvammin.

Aiemmin sähköinen asiointi oli käytössä yliopistotutkintojen ja ammattikorkeakoulututkintojen osalta. Laajenuksen myötä nyt lähes kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon ammatit ovat sähköisen asiointin piirissä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Sähköinen asiointi on käytettävissä sellaisille hakijoille, jotka ovat suorittaneet terveydenhuollon ammattihenkilötutkinnon suomalaisessa yliopistossa, ammattikorkeakoulussa tai ammatillisessa oppilaitoksessa, ja tutkinnon suoritustiedot on merkitty korkeakoulujen valtakunnalliseen VIRT-Opintotietopalveluun tai ammatillisen tutkinnon osalta KOSKI-opintotietopalveluun. Sähköisen asiointin kautta voi tilata myös rekisteriotteen tai niin sanotun EU-todistuksen. Sähköistä hakemista ei vuonna 2020 avattu vielä erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärioikeuksia tai psykoterapeutin nimikesuojauksia hakeville. Erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien osalta tekninen ratkaisu saatiin valmiiksi, ja se otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana.

Julkinen ammatti- henkilörekisteri on suosittu tietopalvelu.

Vuonna 2010 avatun terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri Terhikin julkinen tietopalvelu eli JulkiTerhikki on vakiintunut hyvin tarpeelliseksi palveluksi. Palvelu on toiminut hyvin ja ollut ahkerassa käytössä. Haut JulkiSuosikkiin, eli sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri Suosikin julkiseen tietopalveluun, tehdään samassa hakuportaalissa JulkiTerhikin kanssa. Tietopalvelu näyttää samalla kertaa ammattihenkilölle molempiin rekistereihin merkityt oikeudet. Vuonna 2020 JulkiSuosikkiin ja JulkiTerhikkiin tehtiin yhteensä 1 884 203 hakua (1 665 417 hakua vuonna 2019).

Valviralla on vuodesta 2016 lähtien ollut eurooppalaiseen ammattikorttiin liittyviä tehtäviä. Eurooppalainen ammattikortti (European Professional Card, EPC) on sähköinen todistus, jonka tarkoituksena on helpottaa ammatin pätevyyden tunnustamista ja siten ammatinharjoittamisoikeuden saamista toisessa EU-jäsenvaltiossa. Eurooppalaista ammattikorttia voivat toistaiseksi hyödyntää sairaanhoitajat, proviisorit ja fysioterapeutit. EPC-hakemusten lukumäärät ovat pysyneet vuosien 2018 ja 2020 välillä aika lailla samalla tasolla. Pientä nousua on havaittavissa. Vuonna 2020 Valvirassa käsiteltiin 21 eurooppalaista ammattikorttia koskevaa hakemusta (19 vuonna 2019 ja 20 vuonna 2018). Edelleen EPC:tä hyödyntävät eniten sairaanhoitajat.

Valvira on tehnyt päivittäin EU-yhteistyötä ammattioikeusasioissa muun muassa IMI-yhteistyönä (International Market Information System). Lisäksi Valvira päivitti ja täydensi ammattioikeuksia koskevia tietoja komission ylläpi-

tämään säänneltyjen ammattien tietokantaan. Korkein hallinto-oikeus on tehnyt unionin tuomioistuimelle kaksi ammattioikeusasioita koskevaa ennakkoratkaisupyyntöä.

Britannian EU-eron siirtymäkausi päättyi 31.12.2020 ja ero tuli täysimääräisesti voimaan 1.1.2021. Ennen Britannian EU-eroa myönnettyt ammatinharjoittamisoikeudet ja muut ammattipätevyyden tunnustamista koskevat päätökset jäävät sellaisenaan voimaan ilman, että erolla olisi näihin vaikutusta.

Pohjoismaiden välillä vuodesta 1994 lukien voimassa ollut sopimusta eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisestä pohjoismaisista työmarkkinoista muutettiin (niin sanottu Arjeplog-sopimus). Sopimus sisälsi määräyksiä ammatinharjoittamisoikeuden vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä valvontatietojen vaihtamisesta Pohjoismaiden välillä.

4.1.4 Terveydenhuollon valvonta-asiat

Valvirassa vireille tulleiden terveydenhuollon valvonta-asioiden (kuvio 3) lisäksi aluehallintovirastoihin siirrettiin lainsäädäntöön perustuvan työnjaon mukaisesti vuoden aikana 518 asiaa.

Varsinaiset valvonta-asiat ovat potilasturvallisuuden kannalta merkittävien valvonta-asioiden ryhmä, joka sisältää muun muassa työnantajien, apteekkien ja muiden tahojen ilmoitusten perusteella vireille otetut sekä Valviran omasta aloitteestaan selvitettäväksi ottamat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja toimintayksiköjä koskevat valvonta-asiat. Näitä valvonta-asioita otettiin vireille hieman edellistä vuotta enemmän 564 (537 vuonna 2019). Merkittävän osan vireille otetuista asioista muodostivat toimintayksiköiden ilmoitukset terveydenhuollon ammattihenkilöistä, joiden epäiltiin vaarantavan potilasturvallisuutta, mutta joiden aiheuttamaan riskiin ei pystytty riittävästi vaikuttamaan työnantajan toimenpitein.

Kanteluista Valviran käsiteltäväksi kuuluvat työnjaon mukaisesti ne, joissa epäillään hoitovirheen aiheuttaneen potilaan menehtymisen tai vaikean pysyvän vammautumisen. Lisäksi Valvira selvittää eräitä periaatteellisia toimintayksiköjen toimintaa koskevia kanteluasioita ja sellaisia kanteluja, jotka liittyvät esimerkiksi turvaamistoimenpiteitä (ammattioikeuden rajoittamista tai poistamista) edellyttäviin terveydenhuollon ammattihenkilöitä

koskeviin valvonta-asioihin. Muut kantelut siirretään aluehallintovirastoihin. Valviran selvitettäväksi tulleita kanteluja oli 368. Määrä laski edellisvuodesta (421 vuonna 2019). Työnjaollisesti Valviralle kuuluvista kante- luista 101 (27 %) siirrettiin vuoden aikana toimintayksikköihin muistutuksena käsiteltäväksi.

Terveystieteiden toimintayksiköiden omavalvontaa on tuettu ja toimintayksikköjä ohjattu paljon puhe- lin- ja sähköpostiohjauksella. Työntekijöitä on ohjattu myös yksittäisiä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevissa asioissa siten, että ammattihenkilön asiat voitaisiin hoitaa omavalvonnan keinoin. Poikkeusolo- jen aikana on yhteistyö ollut erityisen tiivistä aluehallintovirastojen kanssa. Vuoden aikana on osallistuttu aluehallintovirastojen, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tiedotteiden ja ohjauskirjeiden laadintaan.

Valvira aloitti erikoissairaanhoidon keskittämis- ja päivystysasetusten toteutumisen valvonnan yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa vuonna 2019. Vuonna 2020 asetuksiin suunnitellut tarkennukset eivät eden- neet eikä asetuksissa edellytetty koordinaatioryhmä ole toiminut. Tämän ja poikkeuksellisen tilanteen vuoksi edellä mainittujen asetusten toteutumisen valvonta on kesken. Valvira toteutti vuonna 2020 kiireet- tömään erikoissairaanhoidon pääsyn valvontatoimet koronapandemian vuoksi tavallisuudesta poiketen. Alkuvuodesta Valvirassa oli käsiteltävänä kahdeksaa sairaanhoitopiiriä koskeneet valvonta-asiat, joiden käsittely päätettiin huhtikuussa ilman enempää toimenpiteitä koronatilanteen vuoksi. Tuolloin olivat voimassa valmiuslaki ja sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus, joka oikeutti palvelujen järjestäjiä muun ohella luopumaan laissa säädettyjen, hoitoon pääsyä koskevien enimmäisaikojen noudattamisesta. Syksyllä Valvira järjesti seitsemän sairaanhoitopiirin kanssa keskustelutilaisuudet koronan vaikutuksista kiireet- tömään erikoissairaanhoidon pääsyyn. Näiden keskustelujen avulla saatua tietoa hyödynnetään hoitoon pääsyn valvonnassa vuonna 2021.

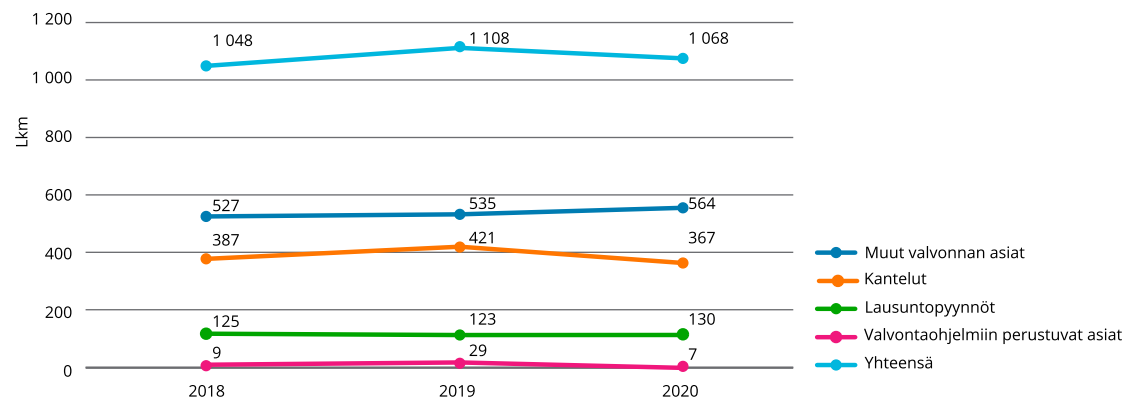
Valvira teki yhdessä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kanssa puolustusvoimien terveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon valvontaa. Koronarajoitusten vuoksi riskiperusteisia suunnitelmallisia ohjaus- ja arviointikäyntejä ei voitu toteuttaa, mutta tilannetta seurattiin vankiterveydenhuollon ja puolustusvoimien terveydenhuollon johdon kanssa käydyissä yhteistyöpalaverissa. Vuoden aikana järjestettiin myös alue-

hallintovirastojen kanssa yhteistyöpalavereita puolustusvoimien terveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon johdon, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa. Valvira osallistui Euroopan neuvoston kidutuksenvastaisen komitean (CPT) vierailuun liittyvään kuulemistilaisuuteen.

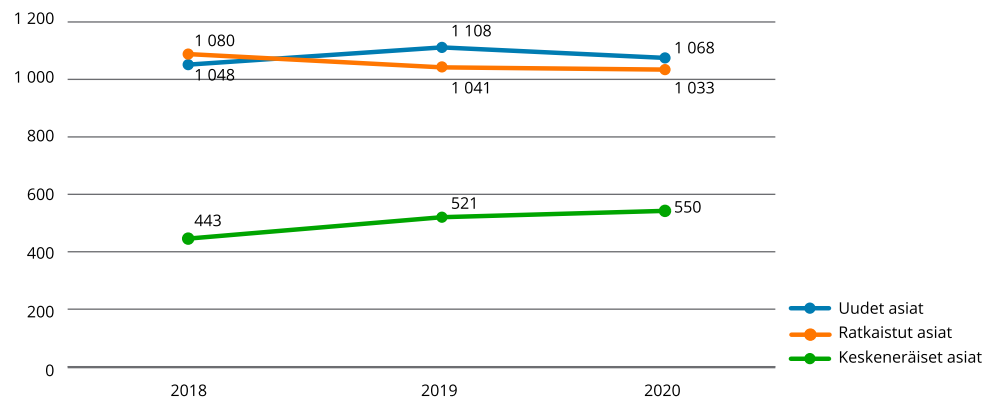
Valviran tehtävänä on asiakastietolaissa mainitun ohjelmistotuotteiden vaatimustenmukaisuuden valvonta sekä velvoite ylläpitää julkista rekisteriä hyväksytysti käyttöön ja markkinoille saatetuista tietojärjestelmistä. Vuoden 2020 lopussa rekisteröitynä oli 320 tietojärjestelmää. Valvira vastaanotti vuoden 2020 aikana asiakastietolakiin perustuvia tietojärjestelmien poikkeamailmoituksia 101. Valtaosa ilmoituksista koski Apotti-tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyneitä ongelmia. Psykoterapiakeskus Vastaamon potilastietojärjestelmään kohdistuneen tietomurron vuoksi Valvira otti valvontaansa sekä yrityksen tietoturvallisuuden että terveydenhuollon toiminnan asianmukaisuuden (ks. luku 1 Johdon katsaus).

EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi) mukainen kansallinen lainsäädäntö ja sen velvoitteet tulivat voimaan toukokuussa 2018. Valvira vastaanottaa NIS-direktiivin perusteella ilmoituksia sosiaali- ja terveydenhuollon tietoturvauhkista ja loukkauksista. Vuoden 2020 aikana merkittävin tällä perusteella Valviralle raportoitu tapahtuma koski Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurtoa. Tämä on työllistänyt paljon loppuvuoden aikana sekä tietojärjestelmien että terveydenhuollon toiminnan valvonnassa.

Toukokuun alusta 2021 alkaen Valvira valvoo ja edistää sosiaali- ja terveystietojen toisiokäyttöympäristöjen tietosuojan ja tietoturvallisuuden lainmukaisuutta. Valviran tehtävänä on valvoa ja edistää toisiokäyttöympäristöjen tietosuoja- ja tietoturva-vaatimusten toteutumista. Lisäksi Valvira ylläpitää toukokuusta 2021 alkaen julkista rekisteriä vaatimukset täyttävistä käyttöympäristöistä. Loppuvuoden 2020 aikana Valvira on aloittanut toisiokäyttöympäristöjen rekisterin valmistelun ja valvonnan edellyttämät toimenpiteet.

KUVIO 3: VALVIRAAN SELVITETTÄVÄKSI TULLEET TERVEYDENHUOLLON VALVONTA-ASIAT ASIARYHMITÄIN VUOSINA 2018–2020

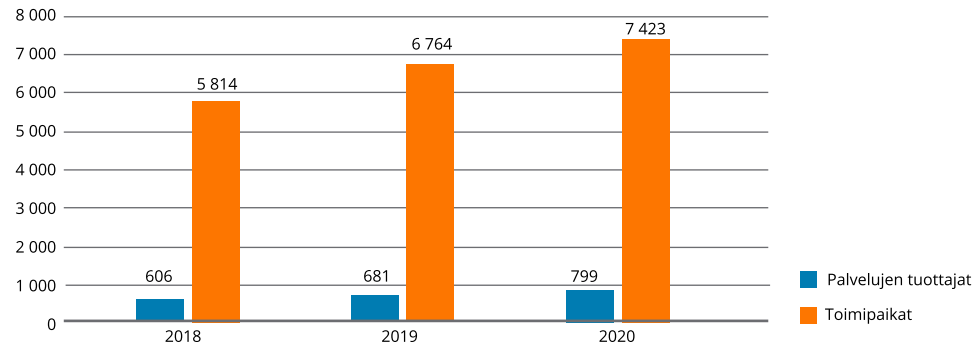

KUVIO 4: VALVIRAAN SELVITETTÄVÄKSI TULLEET, RATKAISTUT JA VUODENVAIhteESSA KESKEN OLEVAT TERVEYDENHUOLLON VALVONTA-ASIAT VUOSINA 2018–2020

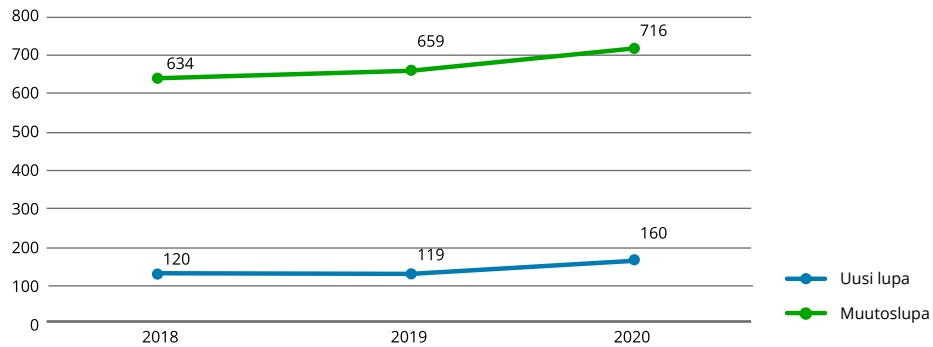
Vireille otettujen valvonta-asioiden kokonaismäärä väheni hieman edellisvuodesta. Erityisesti tämä näkyy kanteluiden määrän vähenemisenä (54 vähemmän kuin vuonna 2019). Ratkaistujen valvonta-asioiden määrä oli lähes edellisen vuoden tasolla.

4.1.5 Yksityisen terveydenhuollon luvat

Valviran luvalla toimi vuoden 2019 lopussa 799 palvelujen tuottajaa ja 7 423 toimipaikkaa. Toimintavuoden aikana uusia palvelujen tuottajia on tullut lisää 118 ja toimipaikkoja 659.

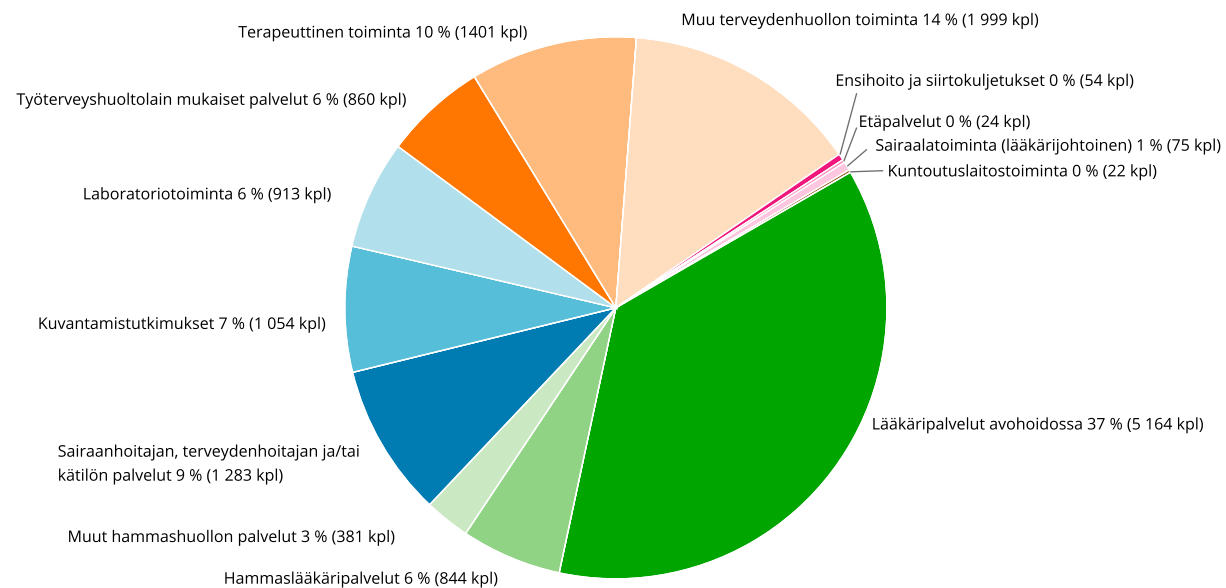

KUVIO 5: VALVIRAN LUVALLA TOIMIVIEN YKSITYISEN TERVEYDENHUOLLON PALVELUNTUOTTAJIEN MÄÄRÄT JA TOIMIPAIKAT VUOSINA 2018–2020

KUVIO 6: YKSITYISEN TERVEYDENHUOLLON LUPAPÄÄTÖKSET JA NIIHIN SISÄLTyneet TOIMIPAIKAT VUOSINA 2018–2020

Valvira myönsi uusia lupia 160 ja muutoslupia 716. Uusia lupia myönnettiin 41 ja muutoslupia 57 enemmän kuin edellisenä vuonna. Yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajien ja toimipaikkojen määrät kasvavat vuodesta toiseen.

KUVIO 7: YKSITYISEN TERVEYDENHUOLLON TOIMIPAIKOISSA TUOTETTAVAT PALVELUT (31.12.2020)

Palvelualoissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Koronaan liittyen Valvira ja aluehallintovirastot järjestivät useita kokouksia, joissa linjattiin yhdessä palvelujen tuottajien toimintaa ohjaavia lupahallinnon asioita.

4.1.6 Terveyttä ja tutkimusta koskevat luvat

	2018	2019	2020
Raskaudenkeskeytyslupapäätökset (sikiövaurioperusteet)	348	398	395
Raskaudenkeskeytyslupapäätökset (muut perusteet)	394	379	346
Yhteensä raskaudenkeskeytyslupapäätökset	742	777	741
Sterilisaatiolupapäätökset	6	4	7
Lupapäätökset elimien ja kudosten lääketieteelliseen tutkimuskäyttöön	15	33	.*
Elin- ja kudossiirtolupapäätökset	38	30	.*

TAULUKKO 6: TERVEYTTÄ JA TUTKIMUSTA KOSKEVAT LUPAPÄÄTÖKSET 2018–2020

* Lupakäsittely siirretty Fimeaan 1.1.2020 alkaen.

Raskaudenkeskeyttämis- ja sterilioimisasiat

Vuonna 2020 raskaudenkeskeyttämis- ja sterilioimisasioiden lautakunnan istuntoja oli 103. Tämän lisäksi vuoden aikana pidettiin kuusi hätäkokousta. Lautakunnan kokouksissa ratkaistiin 741 raskaudenkeskeytys- ja seitsemän sterilioimisasiaa. Kokonaismäärät olivat pitkäaikaisen keskiarvon mukaisia: viimeisen 20 vuoden aikana vain vuosina 2009 ja 2012 raskauden keskeytyksiin Valvirasta haettujen lupien määrä ylitti 1 000 tapausta vuodessa. Viime vuosina lupien määrä on ollut hienoisessa laskussa.

Vuonna 2020 Valviran antamien raskaudenkeskeytyslupien perusteita olivat sosiaaliset syyt noin 41 %:ssa (305 kpl), ikä- ja lapsilukuperusteet noin 5 %:ssa (38 kpl) ja sikiöperusteet noin 53 %:ssa (391 kpl) tapauksista. Sikiöperustein annetuista päätöksistä noin kaksi kolmasosaa oli tapauksia, joissa keskeytystä haettiin ennen 20:tta raskausviikkoa, ja noin kolmasosa oli tapauksia, joissa keskeytystä haettiin 20–24 raskausviikolla.

Valvira myöntää lääkäreille hakemuksesta luvan toimia lausunnonantajalääkäreinä raskaudenkeskeyttämisasioissa. Näitä lausunnonantajalääkärilupia myönnettiin 52 vuonna 2020. Lausunnonantajalääkärilupien käsittely on vuoden 2016 lopulla siirretty ammattioikeusyksikölle. Lausunnonantajalääkärilupa tarvitaan, kun lääkäri toimii yksityisen työnantajan palveluksessa. Annettujen lausunnonantajalääkärilupien määrät ovat pysyneet tasaisina viime vuosina.

**Sukusolujen
luovuttajien määrä
edellisvuoden tasolla.**

Raskauden keskeyttämisistä suorittavien yksityisten toimijoiden on haettava Valviralta lupaa toimia raskaudenkeskeyttämissairaalana. Tällä hetkellä tilanne on vakiintunut, uusia raskaudenkeskeyttämissairaalalupia haetaan enää satunnaisesti. Vuonna 2019 lupia haettiin vain kaksi ja vuonna 2020 ei yhtään. Mahdollinen sosiaali- ja terveysalan yksityistäminen voi muuttaa lupamääriä merkittävästikin.

Hedelmöityshoidot

Toiminta on vakiintunutta ja Suomessa on noin 20 hedelmöityshoitoa antavaa julkisen tai yksityisen puolen toimijaa. Eräissä julkisen puolen sairaaloissa aloitettiin hoitojen valmistelut luovutetuilla sukusoluilla, mutta varsinaisesti hoidot päästään aloittamaan vasta vuoden 2021 puolella. Yksi uusi klinikkalupa myönnettiin vuonna 2020.

Vuoden 2020 aikana esille tuli joitakin yhteiskunnassa esillä olevia ajankohtaisia asioita, kuten hoitojen aloittaminen ”lapsi tuntemattoman kanssa”- tilanteessa. Myös ohjausta annettiin hedelmöityshoitolain 23 § mukaisessa tiedonsaantioikeusasiassa. Lisäksi transhenkilöihin liittyviä kysymyksiä oli esillä hedelmöityshoitoihin liittyen.

Vuodesta 2007 alkaen sukusoluja on luovuttanut runsaat 5 000 henkilöä. Vuonna 2020 luovuttajarekisteriin ilmoitettiin yli 380 uutta luovuttajaa, mikä on suunnilleen saman verran kuin vuonna 2019. Yleisesti voidaan todeta, että luovuttajien määrät ovat viime vuosina olleet hieman laskussa.

Luovuttajarekisteriin (Luoteri) ei ulkomaisista luovuttajista aina saatu henkilötunnusta, joten nähtiin tarpeelliseksi kerätä ulkomaisista luovuttajista lisätietoja, esim. tietoja kansalaisuudesta ja henkilön passista. Vuoden 2020 aikana lisätietokenttiä lisättiin Luoteri-rekisterin ilmoituslomakkeelle. Näiden lisätietojen antaminen oli kuitenkin vapaaehtoista. Luoteri-rekisterin tietoturva-arviointi ja tekninen tietoturvatästäus toteutettiin kesällä 2020. Tavoitteena oli arvioida järjestelmän tietoturvaa peilaamalla järjestelmän toteutusta nykypäivän vaatimustasoon. Arvioijan tietoturva-arvioinnissa löytyi useita lieviä ja keskitason sekä kaksi vakavaa poikkeamaa.

Tietoturvatästäuksessa järjestelmässä havaittiin teknisiä haavoittuvuuksia. Yhtään kriittistä haavoittuvuutta ei löytynyt ja osa havaituista haavoittuvuuksista korjattiin testauksen yhteydessä. Auditoinnin tuloksia ja korjaustoimenpiteitä tarkastellaan palvelussa toistuvasti ja korjaustoimenpiteet on tehty.

4.1.7 Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset

Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kokonaislukumäärä vuoden 2020 loppuun laskettuna oli 222 384.

Maaliskuussa 2016 voimaan tullut laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä siirsi sosiaalihuollon ammattihenkilöt ammattihenkilövalvonnan piiriin. Lain siirtymäkausi on loppunut ja vuosi 2019 oli ensimmäinen vuosi, jolloin laillistusten ja nimikesuojauksien osalta tilanne voisi kuvata normaalia alan kehitystä.

Myönnetyt sosiaalihuollon laillistukset ja nimikesuojaukset*

SOSIAALIHUOLLON AMMATTIOIKEUDET	2018	2019	2020
Laillistetut	11 641	3 183	3 076
Sosionomit	9 734	2 518	2 430
Sosiaalityöntekijät	1 126	445	466
Geronomit	263	155	117
Kuntoutuksen ohjaajat	518	65	63
Nimikesuojatut	9 760	9 173	7 514
Lähihoitajat	9 265	9 074	7 467
Kodinhoitajat	340	44	27
Kehitysvammaistenhoitajat	155	55	20
Yhteensä laillistuksia ja nimikesuojauksia	21 401	12 356	10 590

TAULUKKO 7. SOSIAALIHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET 2018–2020

*=Vuonna 2018 merkittiin lisäksi 144 764 sosiaalihuollon lähihoitajaa teknisellä siirrolla Suosikkiin.

Ko.henkilöitä ei ole kuvattu taulukkoon

*=Yhdellä henkilöllä voi olla useita ammattioikeuksia, luku kertoo voimassa olevista ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

Suurimpana ryhmänä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ovat nimikesuojattavat lähihoitajat ja toisena laillistettavat sosionomit. Lähihoitajat voivat rekisteröityä joko sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Suosikki) tai terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Terhikki) taikka molempiin sen mukaisesti, missä tehtävissä työskentelee.

Lähihoitajien rekisteröintejä tehtiin sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteella vuoden 2020 aikana sekä Suosikkiin että Terhikkiin 15 390. Näistä Suosikkiin rekisteröityjen lukumäärä oli 7 467 ja Terhikkiin rekisteröityjen määrä 7 923. Lähihoitajaksi rekisteröityjä henkilöitä oli 8 520 henkilöä. Molempiin rekistereihin, sekä Suosikkiin että Terhikkiin, lähihoitajaksi merkittyjen henkilöiden määrä oli 6 870. Lähihoitajien rekisteröintien määrässä on havaittavissa laskua, sillä edellisvuonna Suosikkiin rekisteröityjen ammattioikeuksien määrä oli 9 074 ja Terhikkiin rekisteröityjen ammattioikeuksien määrä 9 180.

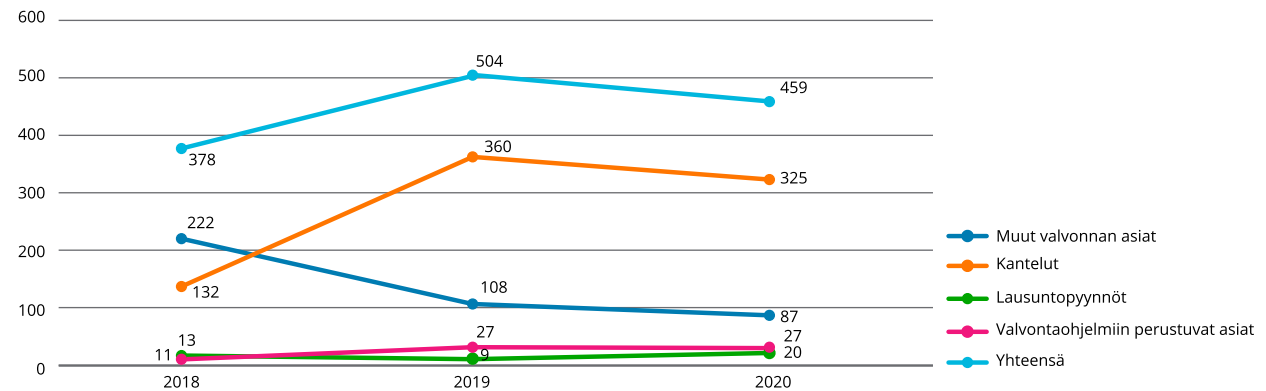
Myönnetyt sosiaalihuollon laillistukset ja nimikesuojaukset jaoteltuina tutkintomaan mukaisesti*

SOSIAALIHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET	2018	2019	2020
Ammattioikeudet yhteensä	21 401	12 356	10 590
Laillistukset	11 641	3 183	3 076
Nimikesuojaukset	9 760	9 173	7 514
Laillistukset ja nimikesuojaukset, joissa tutkinto on suoritettu kotimaassa yhteensä	*	12 338	10 566
Laillistukset	11 616	3 166	3 054
Nimikesuojaukset	*	9 172	7 512
Laillistukset ja nimikesuojaukset, joissa tutkinto on suoritettu ulkomailla yhteensä	'	18	23
Laillistukset	25	17	22
Nimikesuojaukset	*	1	1

TAULUKKO 8. SOSIAALIHUOLLON LAILLISTUKSET JA NIMIKESUOJAUKSET 2018–2020

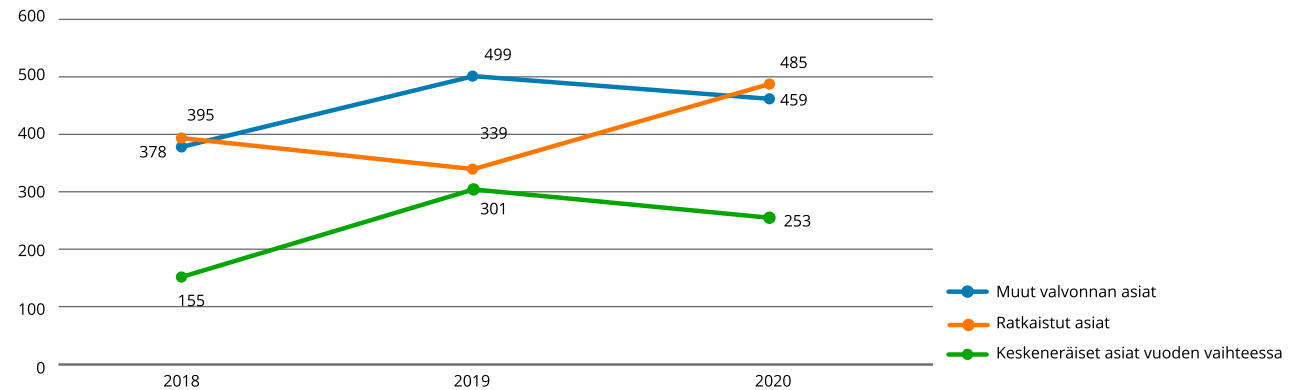
* Vuonna 2018 vietiin teknisenä massa-ajona 144 764 sosiaalihuollon lähihoitajaa ammattihenkilörekisteriin. Kaikkien tapausten kohdalla koulutuksen suoritusmaata ei löydy tilastoista, jonka vuoksi nimikesuojattavien ammattioikeuksien kohdalla jaottelua kotimaassa ja ulkomailla suoritettuihin tutkintoihin ei voida tehdä.

4.1.8 Sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen valvonta-asiat

KUVIO 8: VALVIRAAN SELVITETTÄVÄKSI TULLEET UUDET SOSIAALIHUOLLON VALVONTA-ASIAT JAOTELTUNA ASIATYYPEITTÄIN VUOSINA 2018–2020 (ei sisällä siirrettyjä asioita)

Sosiaalihuollon valvonta-asioita tuli vuoden aikana Valviraan yhteensä 842, joista aluehallintovirastoihin siirrettiin 350 asiaa. Uusia asioita jäi vuonna 2020 käsiteltäväksi lähes yhtä paljon (485) kuin edellisenä vuonna (504). Muistutuksena käsiteltäväksi toimintayksiköihin siirrettiin edellisvuosia vähemmän, yhteensä 24 asiaa. Edellisenä vuonna valvonta-asioiden kaksinkertainen lisääntyminen (1 056) verrattuna edelliseen vuoteen johtui suurelta osin vanhustenhuollon kriisiytymisestä. Kaikkien valvonta-asioiden määrä on noin kolminkertaistunut vuodesta 2016 vuoteen 2020, kanteluiden määrä nelinkertaistunut. Valvontaohjelmien mukaisten valvonta-asioiden määrä on hieman vaihdellut vuosittain. Entistä enemmän valvontaohjelmia on toimeenpantu yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa alueellisinä tilaisuuksina sekä ohjaus- ja arviointikäynteinä toimintayksiköihin ja kuntiin.

KUVIO 9: VALVIRAAN SELVITETTÄVÄKSI TULLEET UUDET, RATKAISTUT JA KESKENERÄISET SOSIAALIHUOLLON VALVONTA-ASIAT VUOSINA 2018–2020 (ei sisällä siirtoja aluehallintovirastoihin tai muille viranomaisille)

Valvonta-asioita ratkaistiin 43 % edellistä vuotta enemmän. Koronapandemian vuoksi tarkastuskäyntejä ei tehty sijaishuollon- eikä asumispalveluyksiköihin. Alueelliset tilaisuudet toteutettiin alkuvuotta lukuun ottamatta suurimmaksi osaksi etätilaisuuksina. Matkustamisesta säästynyt aika mahdollisti valvonta-asioden runsaamman käsittelyn ja toi myös kustannussäästöjä.

Sosiaalihuollon ammattihenkilövalvonta-asioita ratkaistiin yhteensä 90. Uusia asioita tuli valvontaan 66, hieman vähemmän kuin edellisinä vuosina (71 vuonna 2019). Sosiaalihuollon ammattihenkilövalvonnassa oli yhteensä 14 sosiaalityöntekijää, 11 sosionomia ja 36 lähihoitajaa (sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä).

Sosiaalihuollon valvonta

Lastensuojelu

Valvira ja aluehallintovirastot jatkoivat vakiintuneen käytännön mukaisesti lastensuojelulaissa säädettyjen määräaikojen valvontaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kunnilta keräämien tietojen perusteella. Valvontaan otettiin 79 kuntaa, joiden valvonnan toteuttivat aluehallintovirastot. Valvira otti valvontaansa kolme kuntaa, jotka jättivät vastaamatta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tiedonkeruuseen. Valvontapäätöksissään Valvira kiinnitti kuntien sosiaalihuollosta vastaavien toimielinten huomiota siihen, että lastensuojelun määräaikoja koskevien tietojen luovuttaminen on kuntien lakisääteinen velvollisuus sekä ohjasi kuntien määräaikojen toteutumisesta vastaavia tahoja sisällyttämään asian omavalvontasuunnitelmaan määräaikojen lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Vammaispalvelut

Valvira toteutti vuonna 2020 selvityksen kehitysvammaisten itsemääräämisoikeuden toteutumisesta ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain toimeenpanosta. Tiedot selvitykseen kerättiin osana vuoden 2019 toimintakertomustietoja yksityisiltä kehitysvammaisten tehostetun palveluasumisen yksiköiltä sekä otantana julkisilta toimintayksiköiltä. Selvityksen mukaan vuonna 2016 voimaan tulleiden lakimuutosten toimeenpanossa koskien itsemääräämisoikeutta ja rajoitustoimenpiteitä, on edistytty ja asiakkaiden oikeusturva on parantunut.

Toimintayksiköt ovat löytäneet keinoja tukea asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä. Rajoitustoimenpiteet tunnistetaan ja kirjataan entistä paremmin ja välttämättömiä rajoitustoimenpiteitä käytetään aiempaa asianmukaisemmin.

Valvira jatkoi vuonna 2020 edellisenä vuonna aloitettua valtakunnallisen palveluntuottajan vammaisten asumispalveluiden valvontaa. Valvira antoi lokakuussa 2020 palveluntuottajalle määräyksen poistaa toiminnassa havaitut puutteet ja epäkohdat. Palveluntuottajan on toimitettava selvitys epäkohtien ja puutteiden korjaamisesta Valviralle maaliskuuhun 2021 mennessä. Lisäksi Valvira on suorittanut palvelujen tuottajakohtaista valvontaa vuonna 2020.

**Vammaispalveluissa
asiakkaiden oikeusturva
on parantunut.**

Valviraan on tullut vuonna 2020 edelleen vammaispalveluiden ohjaus- ja neuvontapyyntöjä kehitysvammalain soveltamisen kysymyksissä niin yksityisiltä kuin julkisiltakin palvelujen tuottajilta. Lisäksi yhteydenottoja neuvonnan saamiseksi on tullut esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden saatavuuteen, palvelusuunnitelmien ajankohtaisuuteen ja päätöksentekoon liittyen. Koronatilanteeseen liittyvää ohjausta ja neuvontaa on annettu erityisesti asumispalveluyksiköiden vierailuja ja liikkumista koskevien ohjeiden laadintaan.

Valviran ja aluehallintovirastojen vammaispalveluiden asiantuntijat ovat kokoontuneet käsittelemään yhteisiä valvontaan ja lupahallintoon liittyviä kysymyksiä vuoden 2020 aikana yhteensä viisi kertaa. Lisäksi Valvira on yhdessä aluehallintovirastojen, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa valmistellut vammaispalvelujen käsikirjaan ohjeen palvelu- ja hoitosuunitelmasta.

Valvira on ollut myös mukana sosiaali- ja terveysministeriön nimeämässä osallisuustyöryhmässä, joka valmisteli ehdotuksen vammaispalvelulakiin ja sosiaalihuoltolakiin tehtävistä muutoksista vammaisten osallisuuden tukemiseksi ja kehittämiseksi.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen valvonta

Valvira ja aluehallintovirastot valvoivat suunnitelmallisesti täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen laissa säädettyjä määräaikoja. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen keräämien tietojen perusteella valvontaan otettiin vuoden aikana 24 kuntaa, joista Valvira otti valvontaansa ne 15 kuntaa, jotka eivät olleet vastanneet lainkaan tai vastasivat myöhässä lakisääteiseen tiedonkeruuseen. Valvonnan perusteella kunnat ovat ryhtyneet toimenpiteisiin määräaikojen saamiseksi lain edellyttämälle tasolle.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluiden ohjausta ja valvontaa toteutettiin yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Syksyllä julkaistiin Valviran ja aluehallintovirastojen yhteinen ohje yksityisten päihdehoitoyksiköiden toimintaedellytyksistä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Ohjeella kiinnitettiin palveluntuottajien ja kuntien huomiota niihin toimintaa koskeviin kriteereihin, joita yksityisen sosiaalihuollon palveluilta vaaditaan voimassa olevan lainsäädännön perusteella.

**Vanhuspalvelulain
toimeenpanoa tuettiin
ohjauksella ja neuvonnalla.**

Vanhuspalvelut

Vanhuspalvelulakiin tehtiin vähimmäishenkilöstömitoitusta koskevia uudistuksia tehostetun palveluasumisen ja sosiaalihuollon laitoshoidon yksiköissä. Lakimuutokset tulivat voimaan siirtymäsäännöksiin lokakuusta 2020 alkaen. Valvira laati kirjallisia ohjeita lain toimeenpanon tukemiseksi sekä antoi perehdytystä ja neuvontaa osallistumalla moniin keskeisiin sidosryhmäkokouksiin.

Lisäksi Valvira toteutti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa kuusi alueellista tilaisuutta vanhuspalvelulain muutosten asianmukaisen soveltamisen tueksi.

Koronapandemia aiheutti ohjauksen ja valvonnan tarvetta erityisesti vanhustenhuollon tehostetun palveluasumisen yksiköihin kohdistuneen tartuntariskin vuoksi. Vanhustenhuoltoa koskevista ohjaus- ja valvontatoimenpiteistä korona-aikana on kerrottu luvussa 2. Vaikuttavuus ja tuloksellisuus.

Valvira järjesti aluehallintovirastoille huhtikuussa 2020 etäkokouksen liittyen koronaepidemiaan ja sote-palveluiden valvonnan periaatteisiin poikkeustilan aikana. Yhteinen näkemys oli, että poikkeusoloissa korostuu kiireellisten ja välttämättömien asioiden valvonta ja se, että poikkeusolot entisestään korostavat asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista ja varmistamista.

Vanhustenhuollossa annettiin laajakantoisena ja periaatteellisena asiana vireille otettuja, valtakunnallisten palvelujen tuottajien vanhustenhuollon asumispalveluihin sekä kotipalveluihin liittyviä valvontapäätöksiä ja määräyksiä. Päätösten tavoitteena oli tehostaa ja yhdenmukaistaa palvelujen sisällön asianmukaisuuden arviointia ja valvontaa.

Valvira on koonnut vuoden 2020 toukokuun lopusta lähtien viikoittain tietoja koronatilanteeseen liittyvistä aluehallintovirastojen ja Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-asioista. Koonnista on laadittu tarkempia tietoja muun muassa aluehallintovirastojen ja Valviran koordinaatioryhmän käyttöön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Helmi-joulukuun 2020 aikana koronaan liittyviä valvonta-asioita tuli vireille yhteensä 448 (valvonta-asiat, kantelut, lausuntopyyntö, ohjaus, muu). Koronaan liittyviä valvonta-asioita tuli vireille Valviraan yhteensä 49, joista 34 sosiaalihuoltoon ja 11 terveydenhuoltoon liittyvää sekä neljä molempiin substansseihin liittyvää. Kokonaisuudessaan valvonta-asioissa (kantelut, valvonta-asiat) ovat korostuneet erityisesti vanhustenhuollon asumispalveluihin liittyvät asiat.

Varhaiskasvatus

Valvira valmisteli varhaiskasvatuslain 48 §:n mukaisen yksityisen palvelutuotannon omavalvontasuunnitelman laadintaa, sisältöä ja seurantaan koskevan määräyksen, joka julkaistiin alkuvuodesta 2021.

Valvira laati yhdessä Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön kanssa varhaiskasvatuksen yksityisten palveluntuottajien ilmiöselvityksen. Selvityksen avulla voidaan edelleen arvioida organisaatioiden taloudellisten veloitteiden hoitamista ja niiden mahdollisten laiminlyöntien muotoja.

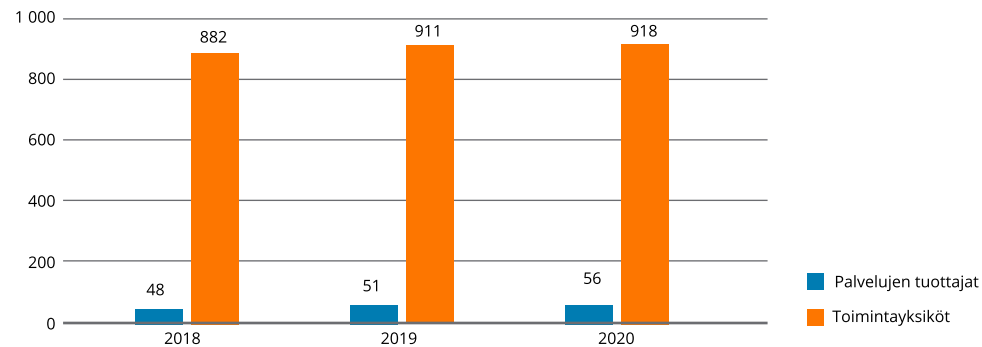
Osana varhaiskasvatuksen valvonnan kehittämistä luotiin yhteistyörakenteita aluehallintovirastojen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Toimintakertomusvuonna asetettiin Valviran ja aluehallintovirastojen varhaiskasvatuksen johdon yhteistyöryhmä, joka kokoontui säännöllisesti käsittelemään varhaiskasvatuksen valvonnan strategisia kysymyksiä.

Reaktiivisia valvonta-asioita ei varhaiskasvatuksessa ole vielä juurikaan ollut Valvirassa. Valvira on tavannut etäyhteyksien välityksellä isoimpia varhaiskasvatuksen palvelujen tuottajia ja antanut ohjaavan ratkaisun yhdelle palvelujen tuottajalle.

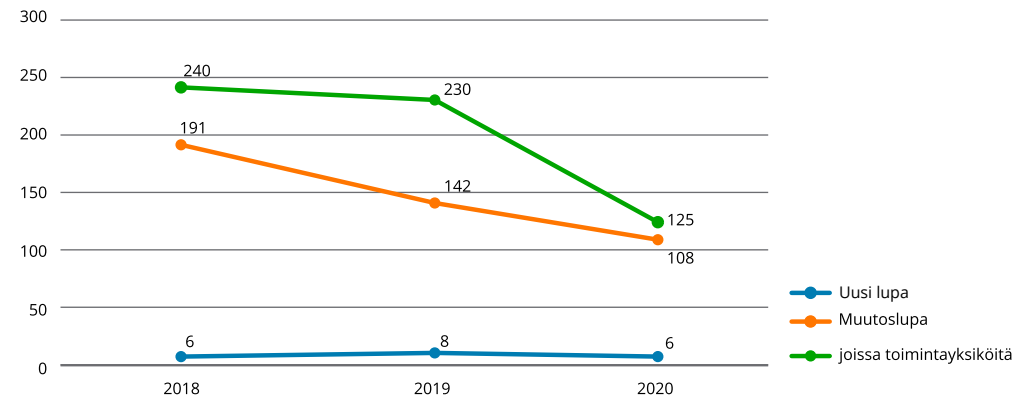
4.1.9 Yksityisen sosiaalihuollon luvat

Toimintavuoden lopussa Valviran luvalla toimi 56 sosiaalihuollon palvelujen tuottajaa ja 918 toimintayksikköä. Toimintayksiköiden lukumäärän kasvu on tasaantunut edellisiin vuosiin verrattuna. Edellisen vuoden tavoin osalla palvelujen tuottajista kesken olevat organisaatiovalvonnat ovat heijastuneet ennakolliseen valvontaan vaikeut-
taen ja pitkittäen lupaprosesseja.

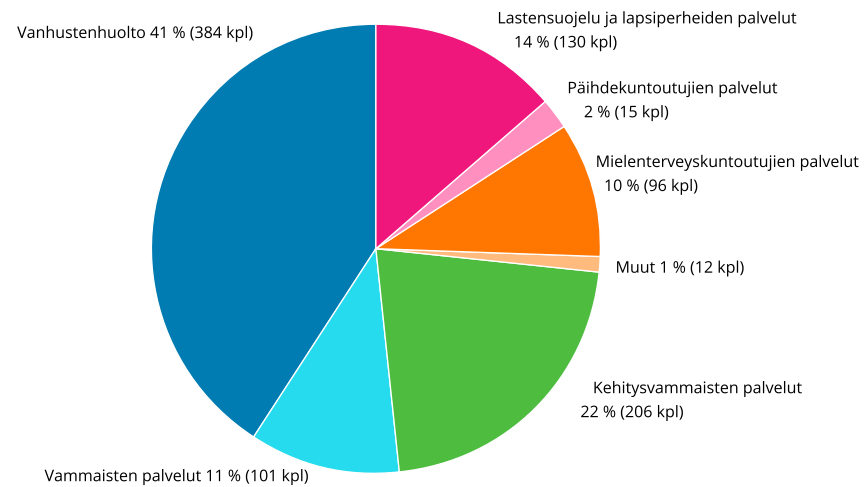
KUVIO 10: VALVIRAN LUVALLA TOIMIVIEN SOSIAALIHUOLLON PALVELUJEN TUOTTAJIEN MÄÄRÄ JA TOIMINTAYKSIKÖT VUOSINA 2018 – 2020

Valvira myönsi uusia sosiaalihuollon lupia kuusi ja muutoslupia 108. Muutoslupia myönnettiin 34 vähemmän kuin edellisellä vuonnalla. Sosiaalihuollon lupahallinnossa on nähtävissä hakemusten määrän laskua edellisen vuoden tavoin. Asiaa selittänee ainakin se, että uusia yksiköitä ei ole enää ollut tarve avata kuten tehtiin vielä muutama vuosi sitten. Sosiaalihuollon lupahallinnon asiantuntijat osallistuivat aktiivisesti vanhuspalvelulain toimeenpanoon ohjaten palveluntuottajia monin tavoin yhteistyössä sosiaalihuollon valvonnan asiantuntijoiden ja aluehallintovirastojen kanssa.

KUVIO 11: YKSITYISEN SOSIAALIHUOLLON LUPAPÄÄTÖKSET VUOSINA 2018–2020

Palvelualoissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna.

KUVIO 12: SOSIAALIHUOLLON TOIMINTAYKSIKÖISSÄ TUOTETTAVAT PALVELUT, TILANNE 31.12.2020

4.1.10 Alkoholilupahallinto ja -valvonta

Valviran tehtäviin kuuluu alkoholielinkeinon lupien myöntäminen, toimijoiden valvonta ja aluehallintovirastojen ohjaaminen. Valvira myöntää alkoholijuomien ja väkiviinan valmistus- ja tukkumyyntiluvat, käyttöluvut sekä väkiviinan maahantuontiluvat. Valvira vastaanottaa ilmoitukset ravintoloiden, kauppojen ja teollisen käytön maahantuonnista, Suomen ja ulkomaiden välillä kulkevien laivojen ja lentokoneiden anniskelusta ja vähittäismyynnistä sekä uuden lain myötä myös lievästi denaturoidun etanolin myynnistä. Lisäksi Valvira vastaanottaa elintarvikelain mukaiset elintarvikehuoneistoilmoitukset alkoholijuomien valmistus- ja varastopaikoista. Valvira valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen (luomu) alkoholijuomien valmistusta, valmistuttamista, varastointia, kaupan pitämistä ja tukkukauppaa. Valvira myös ohjaa ja valvoo alkoholijuomien valmistajien ja maahantuojien ensi- ja omavalvontaa ja vastaa alkoholin tuotevalvonnasta (kuten koostumus ja pakkausmerkinnät).

Valvira käsitteli vuonna 2020 yhteensä 861 alkoholiin liittyvää lupa- ja ilmoitusasiaa. Asioiden määrä laski noin 20 % edellisvuoteen verrattuna. Alkoholijuomien valmistuksen luvanhaltijoiden määrä oli edelleen kasvussa, tukkumyyjien määrä sen sijaan laski hieman. Uudet valmistusluvut myönnettiin pienpanimotoimintaan (12), hedelmäviinin/siiderin valmistukseen (1) sekä tislattujen alkoholijuomien valmistukseen (8). Alkoholijuomien ja väkiviinan valmistusluvanhaltijoita oli vuoden lopussa 195, tukkumyyntiluvanhaltijoita 346 ja käyttöluvanhaltijoita 1 555. Alkoholilain mukaisen ilmoituksen anniskelusta ja vähittäismyynnistä ulkomaan liikenteen aluksessa on tehnyt kuusi lentoyhtiötä ja kuusi laivayhtiötä (koskee 15 alusta). Valviran luomuvalvontajärjestelmään kuului vuoden lopussa 30 valmistajaa ja 143 tukkumyyjää. Valvira teki 78 tarkastusta, näistä 31 oli valvontatarkastuksia, 13 hyväksymistarkastuksia ja 30 luomutarkastuksia. Tarkastusten määrät vastasivat valvontasuunnitelmaa. Tarkastuskohteet kattoivat noin 14 % alkoholielinkeinon (valmistus- ja tukkumyyntiluvanhaltijat) harjoittajista. Fyysisten tarkastusten lisäksi virasto teki myös 119 luvanhaltijan omavalvontaan liittyvää asiakirjatarkastusta sekä kahdeksan etätarkastusta.

Omavalvonnan tarkastustoiminta jatkui.

Vuosi 2020 oli koronaviruksen vuoksi poikkeuksellinen myös alkoholielinkeinon toiminnassa. Lupahallinto toteutui etätöissä hyvin, mutta valvonnan osalta tarkastustoiminta keskeytettiin maaliskuussa ja fyysisiä tarkastuksia jatkettiin vasta lomakauden päätyttyä syyskuussa. Fyysisten tarkastusten sijaan valvontaa toteutettiin rekisterivalvontana, asiakirjatarkastuksina ja alkoholijuomien markkinavalvontana sekä toteuttamalla kahdeksan etätarkastusta. Etätarkastusten kehittämistä alkoholijuomien tukkumyynnin valvonnassa jatketaan vuonna 2021.

Alkoholilain uudistuksen yhteydessä aloitettua, asiakirjavalvontana toteutettua omavalvonnan tarkastamista jatkettiin vuonna 2020. Alkoholijuomien valmistajat käytiin läpi vuoden 2019 aikana, mutta 119 tukkumyöntiluvanhaltijan osalta alkoholilain ja elintarvikelain mukainen omavalvonta tarkastettiin vuonna 2020. Tukkumyyjien osalta täydennystä pyydettiin noin 50 %:iin tarkastetuista omavalvontasuunnitelmista. Alkoholilain mukaisen omavalvontasuunnitelman osalta yleisimmin täydennettävää oli kuvauksessa Valviralle toimitettavissa tuotetiedoissa. Elintarvikelain mukaisen omavalvonnan osalta täydennystä pyydettiin kuvaukseen virheellisen juomaerän kanssa toimimisesta sekä takaisinvedon suorittamisesta. Monia luvanhaltijoita jouduttiin muistuttamaan myös siitä, että he ovat vastuussa myymiensä alkoholijuomien pakkausmerkintöjen oikeellisuudesta.

Alkoholin tuotevalvonnassa valvotaan alkoholijuomien laatua. Myynnissä oli yli 36 000 alkoholijuomanimikettä, joista uusia Valviran rekisteriin ilmoitettuja tuotteita oli yli 11 000. Markkinavalvontanäytteitä otettiin 80 tuotteesta. Näytteistä tutkittiin muun muassa alkoholipitoisuus, tehtiin tuoteryhmäkohtaisia analyysejä sekä analysoitiin kasvinuojeluainejäämiä. Kasvinuojeluainejäämät analysoitiin yhteensä 17 viinistä (mukaan lukien luomuviinit), yhdestä oluesta, siideristä ja juomasekoituksesta. Analysoiduista näytteistä 12 oli luomujuomia. Yhtä näytettä kohden selvitetiin noin 350 kasvinuojeluaineen jäämät. Luomutuotteissa ei jäämätarvintoja havaittu, neljässä tavanomaisesti tuotetussa näytteessä havaittiin kasvinuojeluainejäämiä, mutta raja-arvoja ylittäviä jäämätarvintoja ei havaittu. Viidessä näytteessä havaittiin pakkausmerkintää koskevia epäkohtia, yhdessä poikkeava alkoholipitoisuus. Valvira sai luvanhaltijoilta kaksi ilmoitusta omavalvonnan perusteella tehdyistä alkoholin takaisinvedoista markkinoilta.

Valvira raportoi vuosittain EU:n komissiolle alkoholiyhtiö Alkon toiminnasta. Raportissa informoidaan komissiota Suomen alkoholioloista sekä Alkon roolista. Alkoholilaisissa säädetään niistä velvoitteista, jotka varmistavat yhtiön

toiminnan syrjimättömyyden ja läpinäkyvyyden. Alkon toimintaa vuonna 2019 koskevan raportin valmistuminen siirtyi vuoden 2021 puolelle.

Alkoholijuomien valmistajat ja tukkumyyjät toimittavat Valviraan tietoa valmistamistaan ja toimittamistaan tuotteista. Toimitustietoja käytetään alkoholilain mukaisen toiminnan valvonnassa. Lisäksi niiden pohjalta julkaistaan Valviran verkkosivuilla kuukausittain kaksi tilastoa, alkoholijuomien myyntitilasto ja jakelutiet-tilasto. Alkoholijuomien myyntitilasto ja jakelutiet-tilasto sisältävät alkoholijuomien valmistus- ja tukkumyyntiluvanhaltijoiden myynnit ravintoloille ja kauppoihin. Valviran julkaisema alkoholimyyntitilasto on alkoholin tilastoidun kulutuksen osuus Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa alkoholin kokonaiskulutustilastossa. Vuonna 2019 tilastoitu kulutus oli 557 miljoonaa litraa ja sataprosenttina litroina laskettuna 37,9 miljoonaa litraa. Vuonna 2020 tilastoitu kulutus oli 550 miljoonaa litraa ja sataprosenttina litroina laskettuna 38,3 miljoonaa litraa. Vuonna 2020 tilastoitu kulutus laski noin 1,2 % edellisvuoteen verrattuna, mutta kasvoi 0,8 % sataprosenttina litroina laskettuna. Alkoholijuomia valmistettiin Suomessa lähes 531 miljoonaa litraa vuonna 2020, valmistusmäärä laski edellisestä vuodesta kolme prosenttia.

Alkoholilain uudistuksessa aloitettiin lievästi denaturoidun väkiviinan valmistamisessa käytettäviä denaturoimisaineita koskevan luettelon päivitystyö. Päivitettyä luetteloa ei julkaistu vuoden 2020 aikana, joten voimassa olevan denaturoimisaineluettelon mukaisesti Valvira voi erityisestä syystä hyväksyä myös jonkin muun denaturoimisaineen tai denaturoimistavan, jos mikään luettelossa mainituista denaturoimisaineista ei sovellu kyseiseen käyttö-tarkoitukseen. Valvira hyväksyi vuoden aikana kaksi poikkeusta, jotka molemmat olivat uuteen luetteloon tulossa olevia denaturoimisaineyhdistelmiä.

Ruokavirastolla on luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain mukaan velvoite suunnitella, ohjata ja kehittää luomuvalvontaa valtakunnallisesti. Osana tätä toimintaa Ruokavirasto auditoi Valviran luomulain mukaan suorittamaa valvontaa ja valvonnan toimeenpanoa vuonna 2019 ja 2020. Auditointi koostui valvontajärjestelmän arvioinnista. Valvira kehitti vuoden 2020 aikana aikana luomuvalvontaa edellisvuoden auditoinnilla saadulla palautteella.

Alkoholivalvonnan neuvotteluryhmä kokoontui vuoden aikana kerran yhdessä alkoholijuomien anniskelu- ja vähittäismyyntin neuvotteluryhmän kanssa.

ALKOHOLILUVAT, LUPAHALLINTO	2018	2019	2020
Uudet luvat	157	179	157
Valmistusluvut	21	22	21
Tukkumyyntiluvat	47	48	36
Maahantuontiluvat	0	0	0
Käyttöluvut	89	109	90
Lupamuutokset	368	447	388
Valmistusluvan muutokset	66	77	57
Tukkumyyntiluvan muutokset	101	137	75
Maahantuontiluvan muutokset	0	4	6
Käyttöluvan muutokset	201	229	250
Luvan peruutukset	113	138	116
Valmistuslupien peruutukset	4	7	8
Tukkumyyntilupien peruutukset	17	29	29
Käyttölupien peruutukset	92	102	78
Elintarvikehuoneiston ilmoituksia vastaanotettu (uudet valmistus- ja varastopaikat)	107	61	98
Luonnonmukaisen tuotannon järjestelmään rekisteröidyt luvanhaltijat	22	21	33
Maahantuonti-ilmoitukset	37	32	24
Lievästi denaturoidun etanolin myynti-ilmoitukset	4	3	8
Ulkomaan liikennettä koskevat ilmoitukset (laivat ja lentokoneet) – uudet ja muutokset	1	3	0

TAULUKKO 9: ALKOHOLILUVAT, LUPAHALLINTO 2018–2020

Luvanhaltijoiden valvonta ja tuotevalvonta	2018	2019	2020
Verohallinnolle annetut lausunnot 1)	66	79	79
Muille viranomaisille annetut lausunnot	5	5	7
Tarkastusten määrä	112	114	79
Tarkastuksella tehdyt ohjaavat toimenpiteet	29	19	18
Tarkastuksella annetut kehotukset epäkohtien poistamiseksi	15	26	1
Havaitut epäkohdat suhteessa tarkastuksiin	13 %	23 %	1%
Alkoholilain mukaisten tarkastuskohteiden määrä (yhteensä valmistus, tukku ja käyttö)	2 383	2 126	2 374
Elintarvikelain mukaisten tarkastuskohteiden määrä (valmistuspaikat, tukkumyyjien varastot)	516	542	530
Tarkastuksia suhteessa tarkastuskohteisiin	5 %	5 %	3 %
Toimitettujen tuotteiden määrä	33 650	37 123	36 433
Uusien tuotteiden määrä	12 761	13 373	11 125
Markkinavalvontanäytteet	80	39	80
Tuotteessa havaitut rikkomukset ja puutteellisuudet	12	3	6
Puutteellisuuksien osuus	15 %	8 %	8 %
Vastaanotettuja RASFF-ilmoituksia/ilmoitus valmistajille tai maahantuojille	4/0	11/0	7/2
Vastaanotettuja OFIS-ilmoituksia/ilmoitus valmistajille tai maahantuojille (luomutuotteet)		7/1	0
Sertifikaatit	73	124	76

TAULUKKO 10: ALKOHOLILUVANHALTIJOIDEN VALVONTA JA TUOTEVALVONTA 2018–2020

4.1.11 Alkoholihallinnon ohjaus ja alkoholimarkkinoinnin valvonta

Valviran tehtäviin kuuluvat aluehallintovirastojen lupahallinnon ja valvonnan ohjaus ja kehittäminen, alkoholihallinnon tieto- ja viestintäpalveluiden tuottaminen sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun valvonta koko maassa. Ohjaus- ja kehittämistoiminnan keskeinen tavoite on alkoholilain täytäntöönpanon yhdenmukainen soveltaminen. Anniskelu- ja vähittäismyyntiasioiden ohjauksen lisäksi Valvira valvoo alkoholijuomien valtakunnallista markkinointia.

Alkoholihallinnon toimintaan vaikutti vuonna 2020 voimakkaasti koronavirusepidemia. Ravintolat suljettiin keväällä kokonaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain nojalla. Monet ravintola-alan toimijat pyrkivät kehittämään toimintaansa uusia liikeideoita ja myyntijärjestelyitä, jotka aiheuttivat ohjaus- ja valvontatarvetta. Kesästä lähtien ravintolat toimivat rajoitetuilla aukiolo- ja anniskeluajoilla, joista säädettiin tartuntatautilaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa. Kyseinen lainsäädäntö muuttui vuoden mittaan lukuisia kertoja. Vaikka tartuntatautilain mukainen valvonta ja ohjaus ei kuulu välittömästi Valviran tehtäviin, Valviran koordinoima alkoholihallinnon yhteistyöryhmä toimi aluehallintovirastojen välisenä foorumina tiedon jakamisessa ja linjauksista sopimisessa. Linjattavia asioita oli paljon, ja sen vuoksi yhteistyöryhmä kokoontui poikkeuksellisen usein. Myös alkoholihallinnon verkkopalvelu Alpossa julkaistiin tietoa sekä tartuntatautilain että alkoholilain mukaisista koronavirusepidemiaan liittyvistä linjauksista.

Perinteistä alkoholihallinnon työkokousta ei pystytty järjestämään koronarajoitusten vuoksi. Sen sijaan pidettiin koko alkoholihallinnon henkilöstölle etäkokouksena toteutettu alkoholihallinnon neuvottelupäivä sekä useita infoja, joissa käytiin läpi ajankohtaisia asioita.

Vuosille 2019–2024 laaditun alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontaohjelman toimeenpano jatkui. Valvontaohjelmassa on määritelty alkoholihallinnon tavoitteet ja strategiset painopisteet, joilla ohjataan alueellisen alkoholihallinnon resurssien käyttöä ja selvennetään alkoholilain toimeenpanoon liittyvien eri toimijoiden rooleja ja vuorovaikutusta.

**Aktiivinen
sidosryhmäyhteistyö
tukee valvontaa.**

Alkoholihallinnon verkkopalvelu Alposta julkaistiin keväällä 2020 uusi versio, jossa palvelun ulkoasua päivitettiin ja sisältöä ryhmiteltiin uudelleen, jotta tarvittavat sisällöt löytyisivät helpommin. Aluehallintovirastojen alkoholitarkastajat saivat myös käyttöön Valviran ja Harmaan talouden selvitysyksikön yhdessä toteuttaman rajapintapalvelun, josta velvoitteidenhoitoselvityksiä pääsee hakemaan Sampo-työpöydän kautta.

Vähittäismyynnin ja anniskelun osalta Valvira teki laajaa ja säännöllistä viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä. Vuoden 2020 aikana osallistuimme eri viranomaisten muodostamaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tilannekuvan toimituskuntatyöskentelyyn ja vastasimme osaltamme Harmaa talous & talousrikollisuus-verkkosivuston sisällöstä. Olimme myös yhtenä viranomaistahona kehittämässä viranomaisten välistä tiedon-

kulkua viranomaistiedon koordinoitiryhmässä. Lisäksi tapasimme säännöllisesti ravintola-alan sekä vähittäiskaupan etujärjestöjä ja alojen elinkeinotoimijoita Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n anniskeluasioiden yhteistyöryhmässä sekä Päivittäistavarakauppa ry:n Kaupan alkoholiasioiden neuvotteluryhmässä. Osallistuimme niin ikään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimaan ehkäisevän päihdetyön Pakka-kehittäjäverkoston toimintaan. Sidosryhmäyhteistyön tarkoitus on kehittää viranomaisten ja toimijoiden yhteisymmärrystä ja -työtä.

Valvira haki sosiaali- ja terveysministeriöstä erillisrahoitusta aluehallintovirastojen alkoholihallinnon toimintojen yhdenmukaistamiseen ja osaamisen kehittämiseen kohdistuvaan valvonta- ja kohdevalintaprojektiin. Alkuvuodesta 2020 aloitettiin projektiin liittyvä aluehallintovirastokierros, jossa ehdittiin toteuttaa kahden aluehallintoviraston toimipisteissä päiväohjelma. Kierros kuitenkin keskeytyi koronarajoitusten vuoksi. Aluehallintovirastokierroksen päiväosuuksia ja valvontakäynneille osallistumista päätettiin siirtää siihen saakka, kunnes koronatilanne sallii niiden toteuttamisen.

Kirjallisessa muodossa annetun ohjauksen määrä alkoholin anniskelu- ja vähittäismyyntiasioissa vuonna 2020 väheni hieman verrattuna kahteen aiempaan vuoteen. Tätä selittää aluehallintovirastojen alkoholitarkastajien työtehtävien siirtyminen osittain tartuntatautilain valvontaan.

ASIARYHMÄ	2018	2019	2020
Lausunnot/vastaukset muiden viranomaisten (mukaan lukien aluehallintovirastot) tiedusteluihin	190	166	188
Lausunnot/vastaukset elinkeinonharjoittajien, oppilaitosten ja yksityishenkilöiden tiedusteluihin	597	461	320
Yhteensä	787	627	508

TAULUKKO 11: VASTAUKSET ALKOHOLITIEDUSTELUIHIN 2018–2020

Normaalin liiketoiminnan väheneminen lisäsi alkoholialan yrittäjissä kiinnostusta kehittää uusia toimintatapoja ja markkinointia, minkä vuoksi alkoholilain markkinointisäännöksiin liittyvien kyselyiden ja ohjauksen määrä pysyi tasaisen korkeana. Erityisesti toimijat olivat kiinnostuneita alkoholijuomien epäsuorasta mainonnasta alkoholittomien tuotteiden yhteydessä sekä tastingeista ja tapahtumista. Myös markkinoinnista sosiaalisessa mediassa sekä väkevien alkoholijuomien markkinoinnista kyseltiin edelleen paljon.

Loppuvuonna 2018 aloitettuun alkoholimarkkinoinnin valvontaprojektiin liittyen lähetettiin vuoden aikana edelleen useita ohjaavia kirjeitä ja selvityspyyntöjä sekä tavattiin useita toimijoita. Pääsääntöisesti valvontaprojekti saatiin päätökseen, joskin joidenkin toimijoiden osalta asiat ovat vielä jatkotoimenpiteiden osalta kesken.

VALVIRASSA KÄSITELLYT ALKOHOLIMAINONTA-ASIAT	2018	2019	2020
Kieltopäätökset	0	0	0
Ohjeet	1	0	0
Muut päätökset	0	0	5
Ohjaavat suoritteet	233	211	209
Yhteensä	234	211	214

TAULUKKO 12: ALKOHOLIMAINONTA-ASIAT 2018–2020

4.1.12 Tupakkalain mukainen ohjaus ja valvonta

Vuonna 2020 Valvira ryhtyi jalkauttamaan uutta, valtakunnallista tupakkalain valvontaohjelmaa vuosille 2020–2024 huomioiden erityisesti valvontaohjelmassa nimetyt painopisteet. Myynnin valvontalomakkeita päivitettiin muun muassa laittoman kaupan ehkäisyä koskevilla kysymyksillä ja osioilla. Vuoden alkupuolella toteutettiin ympäristöterveydenhuollon ekstranet-palvelun versionosto, mikä mahdollisti muun muassa tupakkalaki-aiheisten koulutusvideoiden laajamittaisen käytön uutena ohjauksen työkaluna. Valviran asiantuntijat osallistuivat alkuvuonna aktiivisesti sosiaali- ja terveysministeriön työhön tupakkalain muutostarpeita käsittelevän arviomuiston laatimiseksi yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Valvira jatkoi lisäksi työtä sen edistämiseksi, että vuoden 2021 keväällä annettavassa muutoslaissa vahvistettaisiin Valviralle vuosittaiset valvontamaksut valvonnan voimavarojen turvaamiseksi (markkinointikiellon noudattamisen valvonta ja tuotevalvonta).

Valviran työtä tupakkalain ohjauksessa ja valvonnassa värittivät toukokuussa 2020 voimaan tullut mentolisavukkeiden kieltö sekä markkinoille tulleet uudet tuotteet. Valvira osallistui näistä aiheista viestintään sekä ohjasi muita markkinointikieltoa valvovia viranomaisia ja tuotteiden myyntiin osallistuvia elinkeinonharjoittajia. Vuoden 2020 lopulla Valvira selvitti lisäksi mentolin sallittavuutta siitä näkökulmasta, että tupakkatuotteiden ja sähkösavukenesteiden lisäaineet eivät saa helpottaa savun hengittämistä tai edistää nikotiinin imeytymistä.

Valvira päätti vuonna 2019 käynnistyneen, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden tuotevalvontaan keskittyvän jatkovalvontaprojektin. Valvira selvitti edellisessä tuotevalvontaprojektissa tehtyjen havaintojen ja ohjeiden noudattamista sekä selvitti erillisenä valvonta-asiana yhden sähkösavukkeen vähittäismyymtipakkauksen merkintöjä. Valvira vastaanotti vuoden 2020 aikana yhteensä 801 tuoteilmoitusta ja 419 vuosittain tehtävää myyntimääräilmoitusta. Tuotevalvonnan työkalujen ja toimintatapaohjeiden kehittämisessä tehtiin merkityksellistä työtä. Valvira selvitti sähkösavukkeisiin liittyvien tuotteiden jakelijoiden käytäntöjä haittavaikutusten seurannassa sekä tietojen toimittamisessa Valviralle.

Valvira osallistui aktiivisesti EU-jäsenmaiden väliseen yhteistyöhön (muun muassa Euroopan komission asiantuntijaryhmän kokoukset sekä niiden alaryhmät, joint action -päätöskokous sekä Pohjoismaiden välinen yhteistyökokous). Vuonna 2020 kokouksiin osallistuttiin pääasiassa etäyhteyksien välityksellä. Lisäksi Valvira teki merkittävän

työn osallistumalla komission kertomuksen valmisteluun Suomen puolesta: yksi laajamittainen selvitys annettiin yleisesti tupakkatuotedirektiivin toimeenpanosta 2014/40/EU ja tuotevalvonnasta, sekä toinen selvitys mainontakieltojen valvonnasta sekä savuttomista ympäristöistä. Valvira oli tiiviisti mukana myös kansallisen tason viranomaisyhteistyössä: kahdenkeskeisiä yhteistyökokouksia pidettiin muun muassa Tullin ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen kanssa. Valvira antoi vuonna 2020 yhteensä yhdeksän tupakkalain ohjaukseen ja valvontaan liittyvää lausuntoa (muun muassa Tullille, Rikosseuraamuslaitokselle ja Helsingin kaupungin ympäristöpalveluille).

TUPAKKAMARKKINOINTIASIAT	2018	2019	2020
Kieltopäätökset	1	0	0
Muut päätökset	3	1	1
Ohjaavat kirjeet	89	59	44
Yhteensä	93	60	45

TAULUKKO 13: VALVIRASSA PÄÄTETYT TUPAKKAMARKKINOINTIASIAT 2018–2020

TUPAKKALAIN ALAISTEN TUOTTEIDEN TUOTEILMOITUKSET	2018	2019	2020
Tupakka	266	149	88
Sähkö tupakka	2 686	2 490	713
Myyntimäärä ilmoitukset (tupakka ja sähkö tupakka)	480	411	419
Yhteensä	3 432	3 050	1 220

TAULUKKO 14: TUPAKKALAIN MUKAISET TUOTEILMOITUKSET (MUUN MUASSA TUOTEOMINAISUUDET, AINESOSAT, HAITTA-AINEET, MYYNTIMÄÄRÄT) 2018–2020

4.1.13 Terveydensuojelulain mukainen ohjaus, lupahallinto ja valvonta

Koronapandemia näkyi terveydensuojelun ohjauksessa. Pandemian eri vaiheissa Valvira ohjeisti ajantasaisesti tilanteen mukaan. Aivan koronatilanteen alkaessa neuvottiin varautumaan ja suunnittelemaan, jatkovaiheessa ohjattiin kuntia tartuntariskin vähentämiseksi jättämään fyysisten tarkastusten tekeminen valvontakohteissa. Talous- ja allasvesinäytteiden ottaminen neuvottiin tekemään siten, ettei näytteenottopaikkojen henkilökunnalle aiheudu tartuntariskiä. Vesityökorttitestaaajille suositeltiin taukoa testaamisissa, sillä erityisesti vesilaitostyöntekijöiden tartuntariskiä oli keväällä syytä vähentää. Kesällä tilanteen helpottaessa ohjattiin hallitusti palaamaan tavanomaiseen valvontaan. Syksyllä toiminnan harkinnan painopiste siirrettiin paikalliselle ja alueelliselle tasolle, yksityiskohtaista ohjeistusta samalla vähentäen.

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma päivitettiin vuodelle 2021. Päivityksessä keskityttiin etenkin ohjelman yksityiskohtien tarkennuksiin ja korjauksiin. Ohjelman painopisteinä ovat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Painopisteitä edistettiin muun muassa kouluttamalla ja käynnistämällä työ elinympäristöterveystyön tukemiseksi.

Talousveden laadun valvonnan ohjauksessa sidosryhmätyöskentely korostuu ja poikkihallinnollinen yhteistyö on tärkeää. Valvira edisti kuntien terveydensuojeluviranomaisten ja ELY-keskusten tiedonvaihtoa talousvettä toimittavien laitosten tilanteesta koronaepidemian aikana. Valvira oli mukana vesihuoltopoolissa, joka järjesti webinaareja, lähetti tilannekyselyjä vesilaitosyhdistyksen jäsenlaitoksille, kirjoitti ohjeita ja tiedotti ajantasaisista asioista vesihuoltolaitoksia. Valvira välitti webinaarien luennot kunnan terveydensuojeluviranomaisten, aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten käytössä oleviin tietojärjestelmiin ja jakoi vesihuoltopoolin ohjeita vesihuoltolaitoksia valvoville viranomaisille. Valvira välitti vesihuoltopoolille myös laboratorioissa havaittuja ongelmia ja laati ohjeita laboratorioille yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Valviran järjestämä talousvesien häiriötilannekoulutus keräsi lähes 250 kuulijaa ja tiivistä kunnan terveydensuojeluviranomaisten ja ELY-keskusten yhteistyötä. Valviraan tulleet talousveden häiriötilanteiden yhteenvedot tutkittiin ja yhteenvedojen laatimista varten laadittiin ohjaava lomake yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Valvi-

Talousveden laadun turvaamisohjeita päivitettiin.

ran Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi -ohjeita aloitettiin päivittämään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoiden kanssa ottamalla huomioon häiriötilanteiden yhteenvedoissa kuvatut hyväksi havaitut käytännöt. Talousvesiasetuksen soveltamisohjetta päivitettiin.

Valvira oli mukana kansallisen vesihuoltouudistuksen visioyryhmässä, jonka visio ja toimenpideohjelma saatiin lausunnoille vuoden vaihteessa. Kiinteistöjen kupariputkien korroosiosta julkaistiin ajantasainen kirjallisuusselvitys, ja Valvira jatkaa ohjausryhmässä, joka ohjaa korroosiotutkimushanketta. Valvira ohjaa myös E.coli PCR -tutkimushanketta, jossa jalkautetaan molekyylibiologisten menetelmien osaamista ympäristölaboratorioihin.

Valvira osallistui aktiivisesti OLKI 20-harjoitukseen (ydinvoimalaitoksen onnettomuusharjoitus) tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön valmiusryhmän kanssa. Harjoitukseen valmistautumisen yhteydessä päivitettiin Valviran määräyspohjat (terveydensuojelulaki 52 §:n mukainen toimivaltuus) sekä testattiin toimintaa etäyhteyksillä. Valvira osallistui myös harjoitusta seuraavana päivänä tapahtuneen Olkiluodon todellisen häiriötilanteen hoitoon yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Valvira aloitti yhteistyössä Ruokaviraston kanssa vuonna 2020 yhteisen valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valmiusharjoituksen suunnittelun. Valmiusharjoitus koulutuspäivineen järjestetään vuonna 2021.

Valviralla oli merkittävä rooli ympäristöterveydenhuollon keskitetyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vatin ylläpito- ja kehitystyössä. Valviran terveydensuojelun substanssiasiantuntijat olivat hyvin edustettuina Vatin eri työryhmissä. Erityisen tehokkaita oltiin Vatin Jira-tukipalvelussa Vatista tehtyjen tukipyynnöiden selvittämisessä ja ratkaisussa.

Vatin osalta toinen suuri työpanos kohdistettiin terveydensuojelun tarkastuslomakkeiden (4 kpl) päivitystyöhön. Tarkastuslomakkeiden päivitystyöhön osallistui Valviran, valvontayksiköiden ja aluehallintovirastojen asiantuntijoita. Uusissa tarkastuslomakkeissa painotettiin loogisuutta ja tarkastuksen etenemisjärjestystä. Loppuvuodesta 2020 uusista tarkastuslomakkeista järjestettiin koulutustilaisuudet valvontayksiköille ja aluehallintovirastoille. Koulutustilaisuudet taltioitiin, ja tallenteet vietiin terveydensuojelun extranettiin.

Talousveden, uimaveden ja uima-allasveden tutkimukset on tehtävä hyväksytyssä laboratoriossa. Ennen kuin laboratorio hyväksytään, Valvira tarkastaa, että laboratorio ja sen käyttämät menetelmät täyttävät lainsäädännön vaatimukset ja lausuu niistä luvan myöntäjälle. Näitä lausuntoja annettiin 12.

Valvira ylläpitää vesihuollon osaamistestausjärjestelmää (OSTI), hyväksyy testaaajiksi terveydensuojelulain mukaiset kelpoisuusehdot täyttävät hakijat ja pitää testaaajista luetteloja. Nämä hyväksytyt testaaajat järjestävät testejä niille henkilöille, joiden työtehtävät voivat vaikuttaa vesilaitoksen jakaman talousveden tai uimahallin ja kylpylän allasveden laatuun ja joiden pitää osoittaa talous- tai allasvesihygieeninen osaaminen suorittamalla Valviran ylläpitämä osaamistesti. Testin hyväksytysti suorittaneille Valvira myöntää vesityökortin.

OSAAMISTESTAUS	2018	2019	2020
Päätökset	6	3	11
Suoritettut osaamistestaukset	900	728	593
Osaamistestaukseen osallistuneet henkilöt	7 648	5 777	4 135
Myönnetyt vesityökortit *	7 357	5 470	3 966

* Joka vuosi tehdään n. 75 uusintatilausta

TAULUKKO 15: OSAAMISTESTAUS 2018–2020

4.2 Valtakunnallinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta (TUKIJA)

Vuosi 2020 oli TUKIJAn toiminnassa suuri muutosten vuosi. Toimikunta osallistui kliinisten lääketutkimusten ennakoarviointia koskevien muutosten toteuttamiseen osana Valviran TUKIJA-projektia. Projektin toteuttaminen ja valmistautuminen tuleviin muutoksiin on edellyttänyt henkilöstön lisäämistä ja TUKIJAn kokoonpanon laajentamista. Myös toimikunnan kokousten määrä lisääntyi loppuvuodesta. TUKIJA aloitti projektiin sisältyvän lääketutkimusasetuksen kansallisen pilotoinnin yhdessä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen kanssa. Ensimmäinen tutkimus tuli vireille marraskuun lopussa.

TUKIJA antoi vuoden aikana yhteensä 36 lausuntoa uudesta kliinisestä lääketutkimuksesta. Lausuntohakemuksista neljä liittyi Covid-19 -taudin tutkimukseen. Lausunnoista yhdeksän oli kielteisiä. Lausuntojen kokonaismäärä pysyi edellisen vuoden tasolla. Vuoden aikana käsiteltiin 99 tutkimussuunnitelman muutosta, ja annetuista lausunnoista viisi oli kielteisiä. Myös muutoshakemusten määrä pysyi vakiintuneella tasolla. TUKIJA käsitteli muita lausuntopyyntöjä kaikkiaan yhdeksän, joista kaksi oli alueellisen eettisen toimikunnan kielteistä lausuntoa.

Suomessa aloitettavien kliinisten lääketutkimusten määrä on selvästi laskenut kahden viime vuoden aikana. Vuonna 2020 TUKIJA käsitteli yhteensä 158 uutta ennakoilmoitusta kliinisestä lääketutkimuksesta. Vaikka ennakoilmoitusten määrä nousi hieman edellisestä vuodesta (126), se on edelleen melko alhainen pidempää jaksoa tarkasteltaessa (vuosina 2016–2018 määrä oli 178–224 ilmoitusta).

Vuoden aikana TUKIJA käsitteli ainoastaan kaksi biopankin toimintasuunnitelman muutosta.

TUKIJAn toimintaan koronapandemiatilanne vaikutti jonkin verran. Toimikunta päätti käsitellä Covid-19 -tautiin liittyvät ennakoilmoitukset nopeutetussa aikataulussa. Lisäksi toimikunta pystyi joustamaan koronaan liittyvien lausuntohakemusten käsittelyaikataulussa.

Koronapandemiasta huolimatta TUKIJA osallistui aktiivisesti lääketutkimusasetuksen täytäntöönpanoon EU-komission ja Euroopan lääkevirasto EMAn asiantuntijaryhmissä. Edellisten lisäksi toimikunta edusti Suomea eurooppalaisten tutkimuseettisten toimikuntien verkoston (EUREC) toiminnassa.

Huomattava osa etukäteen suunnitelluista seminaareista ja neuvottelupäivistä jouduttiin keväällä perumaan koronapandemian vuoksi. TUKIJA järjesti syksyllä yhden neuvottelupäivän alueellisten toimikuntien kanssa. Sen lisäksi TUKIJAn ja alueellisten toimikuntien sihteerit kokoontuivat yhteensä kahdeksan kertaa etäyhteyksin.

4.3 Adoptiolautakunta

Valviran yhteydessä toimii adoptiolautakunta, joka on riippumaton kansallinen asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomainen adoptioasioissa sekä Haagin kansainvälisen adoptiosopimuksen mukainen Suomen adoptio-keskusviranomainen. Valtioneuvosto asettaa adoptiolautakunnan viisivuotiskaudeksi. Nykyinen toimikausi on 1.7.2017– 30.6.2022. Lautakunnan tehtävänä on seurata muun muassa adoptioasioiden kansallista ja kansainvälistä kehitystä ja tarvittaessa tehdä adoptioasioihin liittyviä aloitteita sosiaali- ja terveysministeriölle.

Adoptiolautakunta myöntää luvat sekä kotimaiseen että kansainväliseen adoptioon. Lisäksi adoptiolautakunta myöntää toimiluvat kansainvälisen adoptiopalvelunantajille ja valvoo palvelunantajien toimintaa. Suomessa kansainvälisen adoptiopalvelun antajina toimivat Interpedia ry, Pelastakaa lapset ry ja Helsingin kaupungin adoptiopalvelu, joilla oli vuonna 2020 yhteensä 19 yhteistyölupaa kahdeksassa maassa. Helsingin kaupungin kansainvälinen adoptiopalvelu ei ota enää uusia asiakkaita, mutta huolehtii loppuun vireillä olevat hakemukset sekä aikaisempien asiakkaidensa jälkipalvelutyön. Palvelunantajien lakisääteisiin tehtäviin kuuluu adoption vahvistamisen jälkeen annettavan jälkipalvelun tehtäviä. Vuonna 2020 Valvira jakoi adoptiopalvelunantajille jälkipalvelun turvaamiseksi valtion budjetista myönnettyä rahoitusta yhteensä 94 500 euroa.

Kokoukset

Adoptiolautakunnassa kokoontuvat säännöllisesti täysistunto ja kansainvälisten asioiden jaosto sekä adoptiolupajaosto suppeassa ja laajassa kokoonpanossa. Täysistunto kokoontui vuoden 2020 aikana kaksi kertaa. Kansainvälisten asioiden jaosto kokoontui kahdeksan kertaa. Lupajaosto kokoontui 19 kertaa, joista 11 kertaa normaalissa kokoonpanossa ja kahdeksan kertaa suppeassa kokoonpanossa.

Kansainvälinen toiminta ja pandemiatilanteen seuranta

Adoptiolautakunta kutsui palvelunantajat palvelunantajakokoukseen viisi kertaa toimintavuoden aikana. Kokouksissa keskusteltiin palvelunantajien käytännön toimintaan ja kansainväliseen toimintaympäristöön liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä sekä annettiin palvelunantajille heidän toivomaansa ohjeistusta. Adoptiolautakunta tiivistä kansainvälisen adoptiotoiminnan seuraamista tilanteessa, jossa Covid-19 pandemia hidasti merkittävästi adoptiohakumatkojen toteutumista ja edellytti ulkomaisten viranomaisten ja kansainvälisten adoptiotoimijoiden laajamittaisia sopeuttamistoimia.

Adoptiolautakunnan keskeisin tehtävä pandemiatilanteessa on ollut valvoa ja varmistaa, että adoptioprosessit ovat lapsen edun mukaisia sekä noudattavat kansallista adoptiolainsäädäntöä ja Haagin adoptio-konvention periaatteita sopeuttamistoimienkin keskellä. Adoptiolautakunta teki keskusviranomaistason tiedonvaihtoa pandemiatilanteessa ja tarjosi yhteistyötä Suomen adoptioyhteistyömaiden keskusviranomaisille. Lautakunta tuotti tietoa pandemian vaikutuksista adoptioprosesseihin sosiaali- ja terveysministeriölle, lapsiasiavaltuutetulle ja valtioneuvoston asettamalle kansallisen lapsistrategian koronatyöryhmälle. Lautakunta ehdotti pandemianaikaisia sopeuttamistoimia aiheeksi toukokuussa 2020 pidettyyn Pohjoismaisten adoptiokeskusviranomaisten kokoukseen sekä konsultoi aiheesta Haagin kansainvälistä adoptiosopimusta seuraavaa Permanent Bureauta sekä International Social Services (ISS) järjestön asiantuntijoita.

Adoptiolautakunta ohjeisti palvelunantajia pandemiatilanteen sopeuttamistoimissa sekä tiedotti ja osallistui yleiseen keskusteluun pandemian vaikutuksista adoptioprosesseihin. Kansainväliset matkustusrajoitukset peruuttivat toimintavuodelle suunniteltuja kansainvälisiä adoptiokonferensseja ja -kokouksia. Adoptiolautakunta toteutti kuitenkin yksittäisiä etäkokouksia ulkomaisten viranomaisten kanssa uusia teknologioita hyödyntäen.

Muu toiminta

Adoptiolautakunta järjesti adoptioneuvonnan sosiaalityöntekijöille ja kansainvälisen adoption palvelunantajille etäyhteyksin koulutuspäivän marraskuussa 2020 (52 osallistujaa).

Adoptiolautakunta kartoitti edellytyksiä ja teki valmisteluja sähköiseen adoptiolupahakemusasiointiin siirtymiselle vuoden 2021 aikana.

ADOPTIOLUPAPÄÄTÖKSET	2018	2019	2020
Päätökset adoptioluvan hakijoille	182	167	161
Päätökset olosuhdemuutosilmoitusten perusteella	35	23	30
Yhteensä	217	190	191

TAULUKKO 16: ADOPTIOLUPAPÄÄTÖKSET

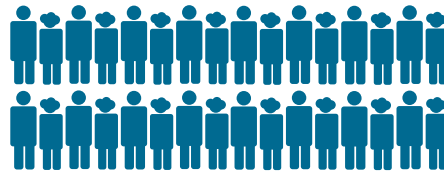
PALVELUNANTAJA. SAAPUNEET LAPSET	2018	2019	2020
Interpedia	30	52	19
Pelastakaa lapset ry	15	12	6
Helsingin kaupungin adoptiopalvelu	9	3	2
Yhteensä	54	67	27

TAULUKKO 17: SAAPUNEET LAPSET

5. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

- Henkilöstömäärä (htv)

163

Vuonna 2019 vastaava luku oli 177 htv (maksullinen toiminta 39 htv) ja 173 htv vuonna 2018 (maksullinen toiminta 40 htv).

- Sukupuolijakauma

mies 20,8
nainen 79,1

Valviran henkilötyövuosien määrä laski vuoden 2019 tilanteesta. Henkilötyövuosia on nyt 163 (177 vuonna 2019). Vuonna 2020 vakinaisen henkilöstön määrä laski 4,5 %. Vakinaisia henkilöitä on nyt 126. Henkilöstön määrän muutokseen vaikutti terveys-tekniologiatehtävien siirto Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen ja koronaviruspandemiasta johtunut vakituisten virkojen rekrytointien viivästyminen. Virastolle myönnettiin kuitenkin vuoden aikana myös uusia lisäresursseja. Suurin osa määräaikaista toimii vakinaisten viranhaltijoiden sijaisina, lisäksi jonkin verran on käytetty määräaikaista tehtäviä ruuhkanpurkutehtävissä.

Valviran HTV-hinta vuonna 2020 oli 68 952 € (Tahti-raportti), 2019 puolestaan 66 578 € ja 63 698 € vuonna 2018. Korkeakouluharjoittelijoita oli vuoden 2020 aikana 20. Valviran henkilöstön keski-ikä vuonna 2020 oli 47 vuotta (sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla 46 vuotta). Seitsemän henkilöä oli saavuttanut laskennallisen eläköitymisiän vuonna 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle asettamissa tulostavoitteissa Valviran VMBaro työyhteisön kehittämiskyselyn osaamista, oppimista ja uudistumista koskien indeksi oli 3,37. Osaava-järjestelmän käyttöönotto tavoite- ja tuloskeskusteluissa siirrettiin pandemian vuoksi vuodelle 2021.

Valvira panostaa vuosittain merkittävästi henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Virasto tuki erityisesti sisäistä henkilökiertoa mahdollistamalla sitä henkilöstölleen. Koronaviruspandemia vähensi jonkin verran aiemmista vuosista viraston sisäisiä koulutuksia, mutta niitä pystyttiin edelleen järjestämään etäyhteyksiä hyödyntäen. Erityisesti eOppivan käyttö vakiintui vuoden aikana. eOppiva tarjoaa monipuolisia koulutusmahdollisuuksia virtuaalisesti. Esimiestyön kehittämistä tuettiin aloittamalla Valviran esimiesvalmennuksen ensimmäinen moduuli tavoitejohtamisen teemalla sekä järjestämällä esimiehille suunnattuja keskustelutilaisuuksia erityisesti syksyn aikana.

Valvira tuki henkilöstön työssä jaksamista yhteisillä virtuaalisilla virkistystapahtumilla sekä työergonomiaa parantamalla myös etätyön aikana tarjoamalla koteihin lainakalusteita ja -näyttöjä. Vuoden 2020 toimintaa leimasi erityisesti koronaviruspandemiasta johtunut siirtyminen valtaosin etätyöskentelyyn. Valvira toteutti vuoden aikana kaksi etätyöhön liittyvää henkilöstökyselyä, joissa hyviä arvioita sai erityisesti työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Alkuvuodesta toteutunut Helsingin toimipisteen muutto uusiin monitoimitiloihin sujui onnistuneesti ja toimitilojen kehittämistä pystyttiin jatkamaan lisääntyneestä etätyöstä huolimatta.

Tasavallan presidentti, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien suurmestari antoi itsenäisyyspäivänä neljälle erityisen ansioituneelle valviralaiselle kunniamerkit. Lisäksi yksi valviralainen sai virka-ansiomerkkin kunnioitettavasta kolmenkymmenen vuoden palvelusta valtiolla.

- Työtyytyväisyysindeksi

3,5

Työtyytyväisyysindeksi oli 3,4 vuonna 2019 ja 3,5 vuonna 2018.

- Eläkkeelle siirtymisen keski-ikä

65 vuotta

Vuonna 2019 vastaava luku oli 66 ja 66 vuonna 2018.

- Keski-ikä

2020	46,9 vuotta
2019	47,0 vuotta
2018	46,9 vuotta

- Työkyvyttömyyseläke

0 %

0 % työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden osuus henkilöstöstä. Luku oli 0,6 % vuonna 2019 ja 0 % 2018.

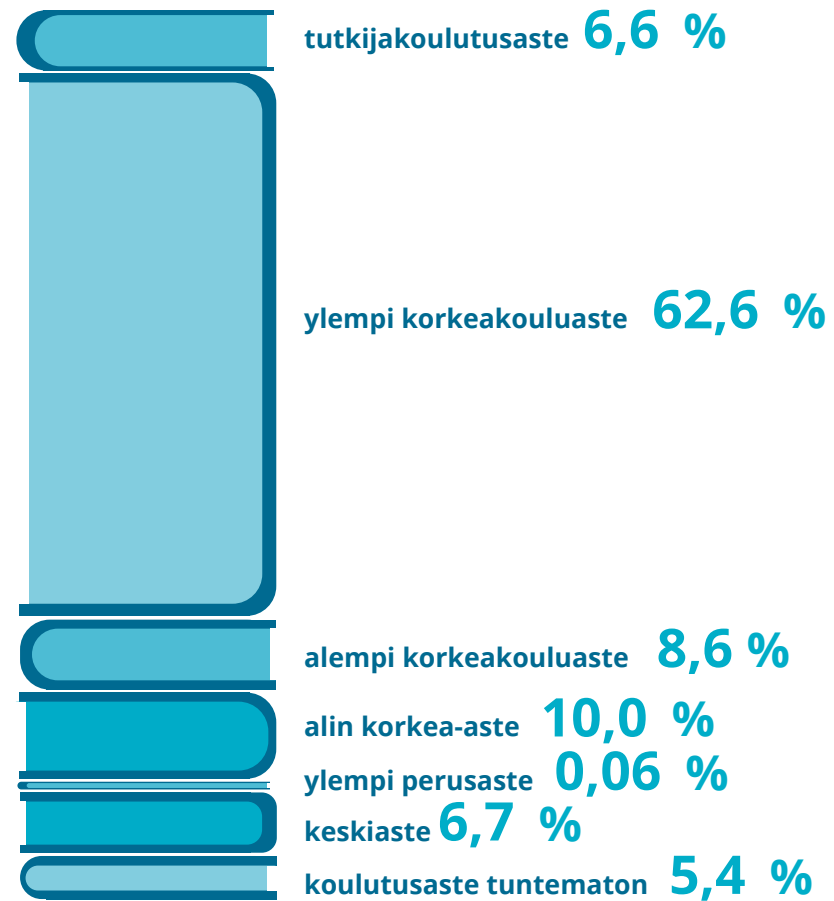
- Ikäjakama (% henkilöstöstä)

-24 vuotta	2,5 %
25-34 vuotta	18,4 %
35-44 vuotta	23,3 %
45-54 vuotta	23,9 %
55-64 vuotta	29,4 %
65- vuotta	2,5 %

- Sairauspoissaolo (pv/htv)

2020	5,4
2019	6,9
2018	6,9

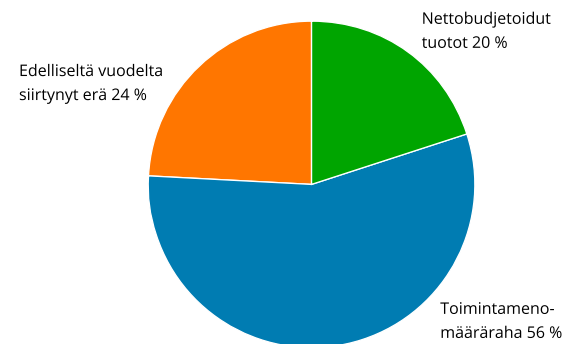
- Koulutusaste (%)

6 Tilinpäätösanalyysi

6.1 Rahoituksen rakenne

Valvira on osittain nettobudjetoitu virasto. Valviran toimintamenomomentille kirjataan terveyden- ja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevista laillistamis- ja nimikesuojauspäätöksistä, tupakkalain mukaisista ilmoituksista, valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien lupatoiminnasta sekä valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausunnoista saatavat tulot. Viraston bruttobudjetoidut tulot, joista valtaosa on alkoholilupahallinnon ja -valvonnan tuloja, kirjataan pääluokkaan 12.

KUVIO 13: RAHOITUKSEN RAKENNE

6.2 Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2020 talousarviossa Valviralle myönnettiin yhteensä 12,787 milj. euroa, jonka lisäksi oli käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtynyt 5,468 milj. euroa. Toiminnan kulut ilman investointimenoja olivat 15,861 milj. euroa. Vuodelle 2021 siirtyi 5,957 milj. euroa. Tuloarviomomentille 12.33.02 kertyi lähinnä alkoholilupahallinnon ja -valvonnan tuloja 1,315 milj. euroa.

TOIMINNAN KULUT (1 000 EUROA)	Toteutuma 2018	Toteutuma 2019	Toteutuma 2020	Muutos
Henkilöstömenot	10 852	11 629	11 236	-393
Vuokrat	1 018	988	589	-399
Palvelujen ostot	3 949	3 807	3 711	-96
Muut menot	609	733	325	-408
Investointimenot	12	596	1 235	639
Yhteensä	16 440	17 753	17 096	-657

TAULUKKO 19: TOIMINTAMENOT (MOMENTTI 33.02.05), KULURAKENNE VUOSINA 2018–2020

6.3 Tuotto- ja kululaskelma

Maksullisen toiminnan tuotot 5,992 milj. euroa vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna noin 284 000 euroa. Tuotot muodostuivat muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamis- ja nimikesuojauspäätösten maksuista 1,939 milj. euroa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamis- ja nimikesuojauspäätösten maksuista 0,569 milj. euroa, valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajien lupamaksuista 1,984 milj. euroa, alkoholielinkeinon valvontamaksuista 1,061 milj. euroa sekä valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausunnoista perityistä maksuista 179 950 euroa. Muut toiminnan tuotot 78 303

euroa olivat pääosin yhteistoiminnan kustannusten korvauksia valtion virastoilta. Toiminnan kulut 15,925 milj. euroa vähenivät edellisestä vuodesta 1,894 milj. eurolla. Suurimmat kuluerät olivat henkilöstökulut 69 %, palvelujen ostot 23 % ja vuokrat 4 %. Henkilöstömenot vähenivät edellisestä vuodesta 1,046 milj. euroa. Henkilöstömenojen väheneminen johtui terveysteknologiatehtävien siirrosta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen vuoden 2020 alusta lukien. Poistot käyttöomaisuudesta olivat 551 686 euroa. Tilikauden kulujäämä oli -10,686 milj. euroa.

6.4 Tase

Taseen loppusumma oli 6,291 milj. euroa. Taseen loppusumma kasvoi vuoden 2019 tilinpäätöksestä 0,623 milj. euroa. Keskenräisen käyttöomaisuuden määrä kasvoi 1,533 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lyhytaikaiset saamiset vähenivät 0,359 milj. euroa.

7. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Valviran taloussäännön mukaan sisäisen valvonnan menettelyt kytkeytyvät viraston toimintaprosesseihin ja viraston työntekijät toteuttavat niitä jatkuvasti omissa tehtävissään. Virastossa on sisäisen valvonnan toteuttamiseksi toiminnan ja talouden hallinta- ja raportointimenetelmät täsmäytys-, kontrolli- ja varmennustoimenpiteineen. Ylijohtajan suorittama valvonta perustuu taloussäännön mukaisesti ensisijaisesti johtoryhmätyöskentelyyn ja tulosarviointiin. Vuoden 2020 aikana ylijohtaja on seurannut erikseen eräiden viraston toimintojen ja hankkeiden toteutumista, kuten alkoholielinkeinorekisteri Allun uudistushanketta ja organisaatiouudistusta sekä pandemian vaikutuksia viraston toimintakykyyn. Lisäksi johtajat ja esimiehet osaltaan valvovat vastuullaan olevaa toimintaa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan arviointi toteutettiin viraston ylijohtajalle ja johtajille suunnatulla kyselyllä. Arvioinnin perusteella sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimivat virastossa melko hyvin (pisteluku 2,8/4). Vastauksissa korostui seurannan kokonaisuuden kehittämistarpeet. Viraston johtoryhmä on päättänyt kiinnittää huomioita tulevan vuoden aikana riskienhallintatoimenpiteiden toteutumaseurantaan. Vuodelle 2020 suunniteltu sisäinen tarkastus siirtyi pandemian vuoksi seuraavalle vuodelle. Viraston riskienhallinnan toimintaohjeen mukaisesti Valviran riskit ja niiden hallintatoimenpiteet arvioidaan vuosittain viraston vuosikellon mukaisesti. Vuoden 2020 riskikartoitus toteutettiin syksyllä. Riskienhallintatoimenpiteistä Valvira päätti vuoden 2021 alussa.

Vuoden aikana viraston toiminnan suunnittelua uudistettiin sekä toimintatapoja ja prosesseja kehitettiin osana organisaatiomuutoksen valmistelua.

8. Arviointien tulokset

Valvirassa ei vuonna 2020 toteutettu ulkoisia arviointeja.

9. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Valvirassa ei havaittu väärinkäytöksiä vuoden 2020 aikana.

Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2020	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	4 026,24	3 383	3 383,16	0,00	100
11.04.01. Arvonlisävero	4 026,24	3 383	3 383,16	0,00	100
12. Sekalaiset tulot	1 296 687,00	1 314 715	1 314 715,16	0,00	100
12.33.02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 296 687,00	1 314 715	1 314 715,16	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä	1 300 713,24	1 318 098	1 318 098,32	0,00	100

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	88 763,33	2 754	2 754,00		2 754,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	87 162,33		0,00		0,00	0,00				
28.60.12. Osaamisen kehittäminen (A)	1 601,00	2 754	2 754,00		2 754,00	0,00				
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	13 211 165,57	13 663 848	7 707 315,09	5 956 532,85	13 663 847,94	0,00	5 468 451,90	18 265 451,90	12 308 919,05	5 956 532,85
33.01.29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	871 165,57	866 848	866 847,94		866 847,94	0,00				
33.02.05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (S2)	12 340 000,00	12 797 000	6 840 467,15	5 956 532,85	12 797 000,00	0,00	5 468 451,90	18 265 451,90	12 308 919,05	5 956 532,85
Määrärahatilit yhteensä	13 299 928,90	13 666 602	7 710 069,09	5 956 532,85	13 666 601,94	0,00	5 468 451,90	18 265 451,90	12 308 919,05	5 956 532,85

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole valtuuksia.

TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1.2020-31.12.2020		1.1.2019-31.12.2019	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	5 992 068,60		6 275 889,11	
Muut toiminnan tuotot	78 302,90	6 070 371,50	158 379,47	6 434 268,58
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	57 340,54		52 377,22	
Henkilöstökulut	11 043 241,31		12 089 575,49	
Vuokrat	588 528,28		988 429,12	
Palvelujen ostot	3 714 625,08		3 915 153,29	
Muut kulut	267 841,02		597 603,30	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-298 672,92		-376 272,08	
Poistot	551 686,35	-15 924 589,66	551 686,37	-17 818 552,71
JÄÄMÄ I		-9 854 218,16		-11 384 284,13
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	31 391,59		33 189,80	
Rahoituskulut	-144,86	31 246,73	-431,65	32 758,15
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	144,86		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	144,86	-1 500,00	-1 500,00
JÄÄMÄ II		-9 822 826,57		-11 353 025,98
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	3 383,16		4 026,24	
Suoritetut arvonlisäverot	-866 338,18	-862 955,02	-958 019,23	-953 992,99
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-10 685 781,59		-12 307 018,97

TASE

	31.12.2020		31.12.2019	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIK. SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Muut pitkävaikutteiset menot	1 587 561,23		2 139 247,58	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 906 139,20	5 493 700,43	2 372 829,10	4 512 076,68
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		5 493 700,43		4 512 076,68
VAIHTO- JA RAHOITUSMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	673 836,38		771 285,66	
Siirtosaamiset	121 074,62		379 878,42	
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 696,89	796 607,89	4 932,60	1 156 096,68
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kirjanpitoyksikön tulotilit	846,00		80,00	
Kirjanpitoyksikön menotilit	-128,12	717,88	0,00	80,00
VAIHTO- JA RAHOITUSMAISUUS YHTEENSÄ		797 325,77		1 156 176,68
VASTAAVAA YHTEENSÄ		6 291 026,20		5 668 253,36

	31.12.2020		31.12.2019	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Edellisten tilikausien pääoman muutos	2 096 343,43		1 147 995,88	
Pääoman siirrot	11 718 532,73		13 255 366,52	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-10 685 781,59	3 129 094,57	-12 307 018,97	2 096 343,43
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Ostovelat	565 668,45		733 399,89	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	240 243,29		255 905,71	
Edelleen tilitettävät erät	223 740,30		260 857,32	
Siirtovelat	2 074 060,19		2 250 385,60	
Muut lyhytaikaiset velat	58 219,40	3 161 931,63	71 361,41	3 571 909,93
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		3 161 931,63		3 571 909,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		6 291 026,20		5 668 253,36

LIITETIEDOT

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Kohta 5: Selvitys edellistä vuotta koskevista tiedoista

Yhteistoiminnan kustannusten korvausten ja yhteisrahoitteen toiminnan rahoitusosuuksien tilien numerointi ja sijainti tilikarttahierarkiassa muuttuivat vuoden 2020 alussa. Tilien kertymät raportoidaan tuotto- ja kululaskelmassa tilikarttahierarkian mukaisesti laskelman rivillä Palvelujen ostot. Aiemmin nämä erät on esitetty omalla rivillään Sisäiset kulut. Tuotto- ja kululaskelmassa esitetyt vuoden 2019 tiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2020 käytäntöä.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.02.05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	17 510 771,38	16 562 000	11 627 659,94		17 584 192,79				17 096 111,84	
	Bruttotulot	5 170 771,38	3 765 000	4 787 192,79		4 787 192,79				4 787 192,79	
	Nettomenot	12 340 000,00	12 797 000	6 840 467,15	5 956 532,85	12 797 000,00	0,00	5 468 451,90	18 265 451,90	12 308 919,05	5 956 532,85

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 3.

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 4.

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2020	2019
Henkilöstökulut	9 287 665,41	10 155 992,93
Palkat ja palkkiot	9 451 395,99	9 877 110,51
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	-163 730,58	278 882,42
Henkilösivukulut	1 755 575,90	1 933 582,56
Eläkekulut	1 634 666,63	1 756 213,54
Muut henkilösivukulut	120 909,27	177 369,02
Yhteensä	11 043 241,31	12 089 575,49
Johdon palkat ja palkkiot, josta	511 905,28	613 401,81
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	240,00	240,00
Johto	240,00	240,00
Muu henkilöstö	0,00	0,00

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 6.

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 7.

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 8.

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 9.

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 10.

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 11.

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarviomenot 2020	Määrärahatarve 2021	Määrärahatarve 2022	Määrärahatarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	547 471,32	719 509,80	0,00	0,00	0,00	719 509,80

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat peruteella tehdyt sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarviomenot 2020	Määrärahatarve 2021	Määrärahatarve 2022	Määrärahatarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Muut sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	547 471,32	719 509,80	0,00	0,00	0,00	719 509,80

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 13.

Liite 14: Taseeseen sisältymättömät rahastoidut varat

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 14.

Liite 15: Velan muutokset

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 15.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 16.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ei ole esitettävää liitteellä 17.

Allekirjoitukset

Tilinpäätös on käsitelty Valviran johtoryhmässä 10.2.2021.

Tilinpäätös hyväksytty Helsingissä 10.2.2021.

Ylijohtaja

Markus Henriksson

Taluspäällikkö

Virpi Hasila

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Valvira, PL 43, 00521 Helsinki
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, Helsinki (Pasila)
vaihe 0295 209 111
kirjaamo(at)valvira.fi

©Valvira 2021